

KS. MARTIN RAMM FSSP

**PODRĘCZNIK DLA
MINISTRANTÓW SŁUŻĄCYCH
W NADZWYCZAJNEJ
FORMIE RYTU RZYMSKIEGO**

PODREĆZNIK DLA MINISTRANTÓW

KS. MARTIN RAMM FSSP

KS. MARTIN RAMM FSSP

**PODRĘCZNIK DLA MINISTRANTÓW
SŁUŻĄCYCH W NADZWYCZAJNEJ
FORMIE RYTU RZYMSKIEGO**

Tłumaczenie:

Dawid Makowski

ZIELONA GÓRA 2021

Tytuł oryginału:

Lernbüchlein für Ministranten nach der außerordentlichen Form des römischen Ritus.

Redakcja i tłumaczenie:

Dawid Makowski

Korekta translatorska:

Mgr Joanna Makowska

Na okładce:

Główny obrzęd Mszy św. – Podniesienie. Obraz pochodzi z podręcznika do liturgiki ks. Tomasza Kowalewskiego, pt. „Liturgika, czyli wykład obrzędów Kościoła Katolickiego” (Wyd. V. Płock: 1911).

Ilustracje w tekście:

Wszystkie grafiki zawarte w publikacji pochodzą z książki „Mit Jesus – Messgebete für Kinder”.

Dodatkowe informacje:

Oryginał dzieła napisanego w języku niemieckim posiada zezwolenie Kościoła *Imprimi potest*: Friburgii Helvetiae, die IX Aprilis MMIX. Rev. Dnus. P. du Fay, vic. Gen. fssp (zezwolenie dotyczy V wydania dzieła z 2015 r., a więc niniejszy przekład nie jest nim objęty). Niniejsze polskie wydanie jest tłumaczeniem V szwajcarskiego wydania książki.

Za zgodą autora dzieła.

Zabrania się kopiowania i umieszczania dzieła na serwerach zewnętrznych bez zgody redakcji portalu „Z pasji do liturgii”.

Wydanie I: Zielona Góra 2021

© Copyright for Swiss edition by Martin Ramm FSSP

© Copyright for Polish edition by „Z pasji do liturgii” and „Z pasji do święceń”

<https://zpasjidoliturgii.pl>

<https://swiecenia.zpasjidoliturgii.pl>

e-mail: kontakt@zpasjidoliturgii.pl

ISBN: 978-83-962216-0-5

Opracowanie graficzne:

Zespół „Z pasji do liturgii”

SPIS TREŚCI

OD TŁUMACZA.....	9
WPROWADZENIE	12
OD CZEGO NALEŻY ZACZAĆ?	14
OBOWIĄZUJĄCE LOKALNE RÓŻNICE	15
OGÓLNE ZASADY.....	16
MSZA ŚWIĘTA Z JEDNYM MINISTRANTEM.....	19
PRZYGOTOWANIE OŁTARZA	19
W ZAKRYSTII	19
MODLITWA U STOPNI OŁTARZA	21
INTROIT	26
KYRIE	26
GLORIA	26
ORATIO	28
LEKCJA	28
EWANGELIA	30
KAZANIE.....	30
CREDO	30
OFIAROWANIE	33
LAVABO	33
SUSCIPIAT	35
PREFACJA I SANCTUS.....	37
ŚWIĘTE PRZEISTOCZENIE.....	39
PATER NOSTER.....	41
AGNUS DEI.....	41
KOMUNIA KAPŁAŃSKA	43
KOMUNIA WIERNYCH	43
PURYFIKACJA	45

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO	47
OSTATNIA EWANGELIA	49
WYJŚCIE DO ZAKRYSTII	49
DZWONIENIE DZWONKIEM OŁTARZOWYM.....	50
OGÓLNE ZASADY DOTYCZĄCE POSTAWY CIAŁA.....	51
ASPERGES	52
CICHA MSZA Z DWOMA MINISTRANTAMI	53
OGÓLNE WSKAZANIA.....	53
SZCZEGÓŁY RYTU MSZALNEGO.....	53
DZWONEK OŁTARZOWY	55
MSZA ŚPIEWANA	56
PODZIĘKOWANIA I SŁOWA KOŃCOWE.....	58

OD TŁUMACZA

Liturgia Mszy św. w Nadzwyczajnej Formie Rytu Rzymskiego jest celebrą znacząco różniącą się od nowej formy obrzędów mszalnych. Cisza, język łaciński, zwrócenie się kapłana *versus Deum* – to cechy, które można przypisać do obydwu liturgii rytu rzymskiego, lecz za pomocą tych określeń wskazuje się raczej na starą liturgię, która do 1970 r. była jedyną Mszą św. rytu rzymskiego. Wiele starszych osób wspomina, że wówczas nazywano ją po prostu „Mszą rzymską”. Przez wieki do tej liturgii mogli służyć jedynie duchowni. Oprócz diakona i subdiakona, którzy byli przedstawicielami kleru wyższego, do Najświętszej Ofiary posługiwali także akolici, egzorcyci, lektorzy i ostiariusze. Spośród tej grupy hierarchii kościelnej najważniejsze zadania spełniali akolici. To właśnie oni, na co trafnie zwraca uwagę św. Tomasz z Akwinu, przynosili materię sakramentu do ołtarza. Niestety z biegiem czasu duchownych zaczęło brakować. Nie każda bowiem parafia posiadała w swoich granicach jakiegoś akolitę lub któregośkolwiek członka niższego kleru. Właśnie dlatego niektóre lokalne synody zaczęły pozwalać przystępować do ołtarza także świeckim mimo, że Stolica Apostolska wyraziła dezaprobatę dla takiej praktyki, która od XVII w. znajdowała swoich zwolenników na różnych krańcach świata. Ostatecznie Pius XII wyraził życzenie, by młodzi chłopcy – nawet bez tonsury czy święceń niższych – przystępowali do ołtarza i służyli jako ministranci. Takie samo zalecenie powtórzyła soborowa *Konstytucja o Liturgii Świętej* „*Sacrosanctum Concilium*” z 1963 r. Właśnie dlatego każdy ministrant służący w tej Mszy św. przed posoborową reformą liturgii, zastępował duchownych, co odzwierciedlało się m.in. w ubieraniu stroju kleryckiego. Ten zwyczaj pozostał w starym obrzędzie rytu rzymskiego do dziś.

To złagodzenie kościelnych przepisów sprawiło, że wielu mężczyzn zaczęło służyć kapłanowi do Mszy świętej. Dzisiaj, gdy dzięki *Summorum Pontificum* Benedykta XVI każdy kapłan może odprawić bez zgody biskupa Mszę św. według Mszału Rzymskiego z 1962 r., coraz częściej słyszy się o powstawaniu nowych wspólnot skupionych wokół tej liturgii. W takich miejscach funkcjonują grupy ministranckie, które prowadzą formację tak przygotowującą do pełnienia tej zaszczytnej służby, jak również permanentną. W trakcie przygotowywania nowych ministrantów do spełniania czynności liturgicznych, bardzo często używa się różnych podręczników czy pomocy naukowych. Właśnie dlatego zdecydowano się na przetłumaczenie i opublikowanie rzetelnego opracowania nt. służby przy ołtarzu.

Dokonany przekład podręcznika do ministrantury, autorstwa ks. Martina Ramma FSSP, z pewnością przysłuży się wielu ministrantom, którzy pragną przystąpić do ołtarza Bożego w Nadzwyczajnej Formie Rytu Rzymskiego. W podręczniku tym zostały zamieszczone następujące ceremonie: Msza św. cicha z jednym lub dwoma usługującymi; Msza św. śpiewana z dwoma ministrantami; uproszczona liturgia Mszy św. śpiewanej z kadzidłem i świecami, ale bez ceremoniarza. Te liturgie stanowią zatem pierwsze kilka wariantów Najświętszej Ofiary, do których – według autora – poleca się służyć nowicjuszowi.

W poniższym opracowaniu poprzez podkreślenia i pogrubienia zaznaczono litery, które należy akcentować podczas wypowiedziania poszczególnych słów tak, by poprawnie je wymawiać. Tak bowiem uwypuklano akcenty w oryginale. W myśl autora pominięto wszelkie modlitwy kapłana w tym celu, aby ta broszura przedstawiała jedynie kwestie należące do ministranta. Wszelkie słowa pisane w nawiasie kwadratowym są

dopiskiem tłumacza dzieła. Umieszczono je w tym celu, aby zapisy poszczególnych zdań były jasne i zrozumiałe. Tłumacz dzieła dopisał do tego opracowania również jedną modlitwę, pominiętą w oryginale – *Credo*. Jednakże tak przy *Credo*, jak i przy *Glorii* nie zaznaczono liter, które należy akcentować. Takie działanie ma bowiem miejsce jedynie w kwestiach właściwych dla ministranta, przez co pominięto je w modlitwach wspólnych dla kapłana i usługującego.

Ufam, że poniższa broszura przyda się przy kształceniu nowych ministrantów pragnących podzielić los wielu świętych Kościoła Katolickiego, którzy kochając Najświętsze Misteria, przystępowali do ołtarza Pańskiego. Wielką radością jest dla mnie przedstawienie tej małej książeczki większemu gronu odbiorców. Mam nadzieję, że dzięki mojemu tłumaczeniu, miłość, o której napisał we wstępie ks. Ramm, zostanie wzbudzona w wielu sercach polskich ministrantów i zainicjuje wiele świętych powołań do służby Bożej.

Dawid Makowski

Zielona Góra, dn. 27.06.2021 A.D.

(w V Niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego)

WPROWADZENIE

Drogi ministrancie...

Zawsze, kiedy odprawia się Mszę św. według Nadzwyczajnej Formy Rytu Rzymskiego, nie potrzeba tylko kapłana, który ten ryt pojął i godnie go może sprawować. Całe piękno Mszy może się rozwijać tylko [wtedy], gdy istnieje oprawa, a do niej należą obok godnego ołtarza i pięknego śpiewu przede wszystkim ministranci. Jeśli ich posługa jest opatrzona dobrą postawą wewnętrzną i zewnętrzną, wtedy mogą sobie zapewnić doniosły wkład w chwałę Bożą i uświęcenie wiernych.

Przysłowie mówi: „Bez pracy nie ma kołaczy”. Dotyczy to bez wątpienia też tradycyjnej formy Mszy św. Łacińskie modlitwy i łaciński ryt są absolutnie wymagające. Dopóki się z nimi nie zapoznasz, wymagają one bardzo dużo wysiłku. Ale właśnie dzięki przygotowaniom i wysiłkom czynionym przez ministrantów są one tak bardzo wartościowe!

Chciałbym wszystkich ministrantów zachęcić, żeby oprócz opanowania umiejętności znajomości rytów i czynności nauczyli się również naprawdę na pamięć modlitw Mszy św. Nie powinieneś się zadowolić podobnym brzmieniem słów, lecz powinieneś raczej mieć ambicję, by umieć modlić się świętym tekstem precyzyjnie i do ostatniego słowa. To jest wielka różnica, czy ministrant tylko czyta słowa z kartki, czy wypowiada je wolno i bezbłędnie z pamięci. Jednak to ciągle jeszcze nie wszystko. W końcu chcielibyśmy też rozumieć to, o co się modlimy; ponieważ kiedy znaczenie słowa będzie zrozumiałe, można naprawdę poznać całe piękno i duchową głębię każdego szczegółu „Nadzwyczajnej Formy Rytu Rzymskiego”. Z mojego własnego ministranckiego doświadczenia wiem, że to naprawdę nie jest trudne, jeśli ktoś tylko pragnie robić to poprawnie.

Dobrze pamiętam, gdy byłem uczniem za każdym razem jadąc autobusem poświęcałem piętnaście minut na to, by z małej książeczki, którą gdzieś znalazłem, uczyć się na pamięć łacińskich modlitw mszalnych. Jak na to wpadłem, sam nie wiem, lecz do dzisiaj tego nie żałuję. W każdym razie, nie widziałem wtedy jeszcze Mszy św. w starym rycie, ale na pierwsze spotkanie byłem już przygotowany. Tak nauczyłem się ją kochać i ta miłość poprowadziła mnie drogą do kapłaństwa.

Gdybym choć trochę przez tą książeczkę obudził w Tobie tę miłość, byłoby to dla mnie wielką radością.

Ks. Martin Ramm FSSP

OD CZEGO NALEŻY ZACZAĆ?

- Zapoznaj się dobrze ze strukturą Najświętszej Ofiary (zobaczysz to na stronie 17). Budowa jej jest niezmienna od cichej Mszy św. aż do uroczystej sumy.
- Czytaj modlitwy i odpowiedzi oraz wypowiadaj je sobie głośno i wyraźnie. Kiedy opanujesz je bezbłędnie, zacznij uczyć się ich na pamięć.
- Najpierw naucz się służyć do Mszy św. cichej, używając zawsze tej broszury. Gdy to opanujesz, kolejnym krokiem będzie uroczysta liturgia z kadzidłem i świecami, nic więcej.

OBOWIĄZUJĄCE LOKALNE RÓŻNICE

Mimo że ryt Mszy św. następuje zgodnie ze stałym porządkiem i pozostaje zawsze niezmienny, istnieją jednak różne możliwości niektórych elementów (np. klękanie, pokłony, schematy ruchów, itd.). Ta książeczka zawiera uwierzytelniony sposób, w jaki należy służyć do Mszy św. w rycie rzymskim, jednak nie rości praw do uogólnienia. Nie powinno się spierać o detale. Każdy ministrant powinien być na tyle elastyczny, aby się dopasować do konkretnych zwyczajów, które dotyczą różnic obowiązujących w danym miejscu.

W wyrazach z języka łacińskiego nie należy odrzucać [polskiej] pisowni, lecz trzeba być w stanie zastąpić ją tak, by każdy, kto łaciny nie zna, potrafił te wyrazy wymówić. Można się przecież uczyć modlitw z „Ordo Missæ”. Pisownia powinna pomóc tym, którzy nie znają łaciny, dobrze nauczyć się łacińskich wyrazów i je właściwie akcentować. W gruncie rzeczy wszystkie litery są wymawiane. Każde słowo jest akcentowane na różnej sylabie. Przy ołtarzu nie należy oczywiście korzystać z tej książeczki (jedynie w najwyższej konieczności).

OGÓLNE ZASADY

Służba ministrancka jest służbą zaszczytną. Ministrant powinien być świadomy przed kim stoi i komu służy.

- Prawidłowa wewnętrzna godność wyraża się we właściwej zewnętrznej postawie.
- Godny ubiór i zadbany wygląd powinny odpowiadać świętej służbie. Niektóre buty pasują na boisko, ale nie do ołtarza.
- Bądź zawsze niezawodny i punktualny!

STRUKTURA MSZY ŚWIĘTEJ

1. Obrzędy początkowe:

1. Procesja i modlitwy u stopni ołtarza
2. Introit
3. Kyrie
4. Gloria
5. Modlitwa zwana kolektą
6. Lekcja
7. Graduał/Alleluja/Traktus
8. Ewangelia
9. Kazanie (w zależności od Mszy św.)
10. Credo (odmawia się je tylko w dni 1./2. klasy)

2. Ofiarowanie mszalne

1) Ofiarowanie

1. Dominus vobiscum – antyfona na Ofiarowanie
2. Ofiarowanie chleba
3. Ofiarowanie wina
4. Lavabo
5. Orate, fratrem/Suscipiat
6. Modlitwa zwana sekretą

2) Modlitwa z przeistoczeniem

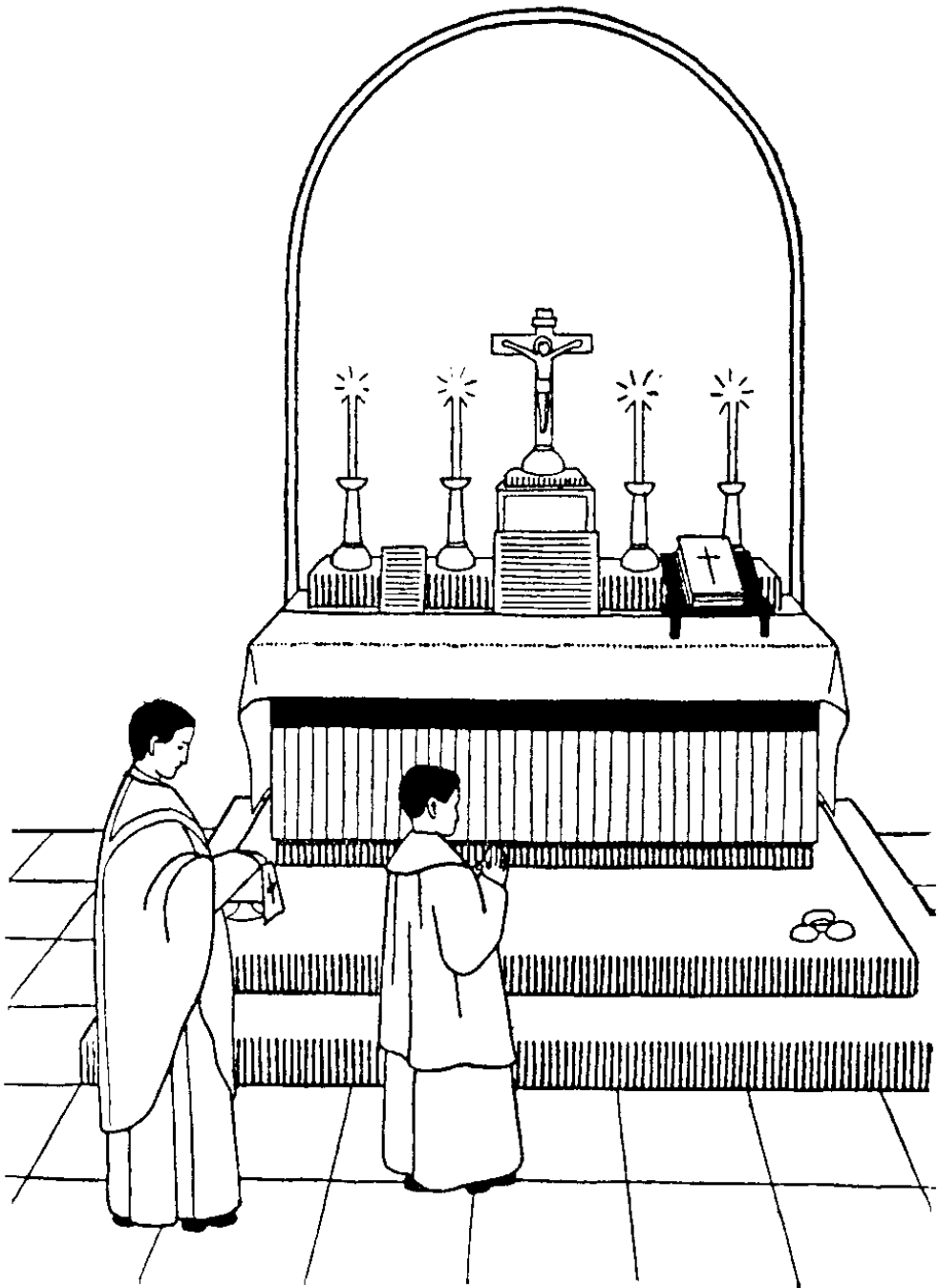
1. Prefacja
2. Sanctus
3. Modlitwy przed Przeistoczeniem
4. Święte Przeistoczenie
5. Modlitwy po Przeistoczeniu
6. Małe podniesienie
7. Modlitwa Pańska

3) Część komunijna

1. Łamanie świętej Hostii i znak pokoju
2. Agnus Dei
3. Modlitwa o pokój i modlitwa komunijna
4. Komunia kapłańska
5. Komunia wiernych
6. Puryfikacja/Ablucja

3. Obrzędy końcowe:

1. Communio
2. Modlitwa po Komunii św.
3. Rozesłanie
4. Błogosławieństwo
5. Ostatnia Ewangelia i odejście

MSZA ŚWIĘTA Z JEDNYM MINISTRANTEM

PRZYGOTOWANIE OŁTARZA

Na ołtarzu znajdują się

- trzy czyste lniane obrusy,
- krzyż ołtarzowy,
- trzy tablice,
- przynajmniej dwie zapalone świece,
- pulpity na mszał i mszał.

Na stopniach ołtarza znajduje się dzwonek mszalny.

Na kredensji (stoliczku obok ołtarza) znajdują się

- taca z dwoma ampułkami zawierającymi wino i wodę,
- chusteczka do lavabo (= mycia rąk przez księdza) i ewentualnie jakaś dodatkowa miseczka,
- patena komunijna.

W ZAKRYSTII

Jak tylko ubierzesz się do Mszy świętej, ustaw się obok kapłana. Ponieważ zakrystia jest również świętym miejscem, powinieneś nie mówić nic niepotrzebnego. Czekaj cicho na rozpoczęcie Mszy św.

Skłoń się ku krzyżowi w zakrystii. Na słowa *Adiutorium* przeżegnaj się. Odpowiedz na wszystkie zaznaczone miejsca R. (= Responsum/Odpowiedź).

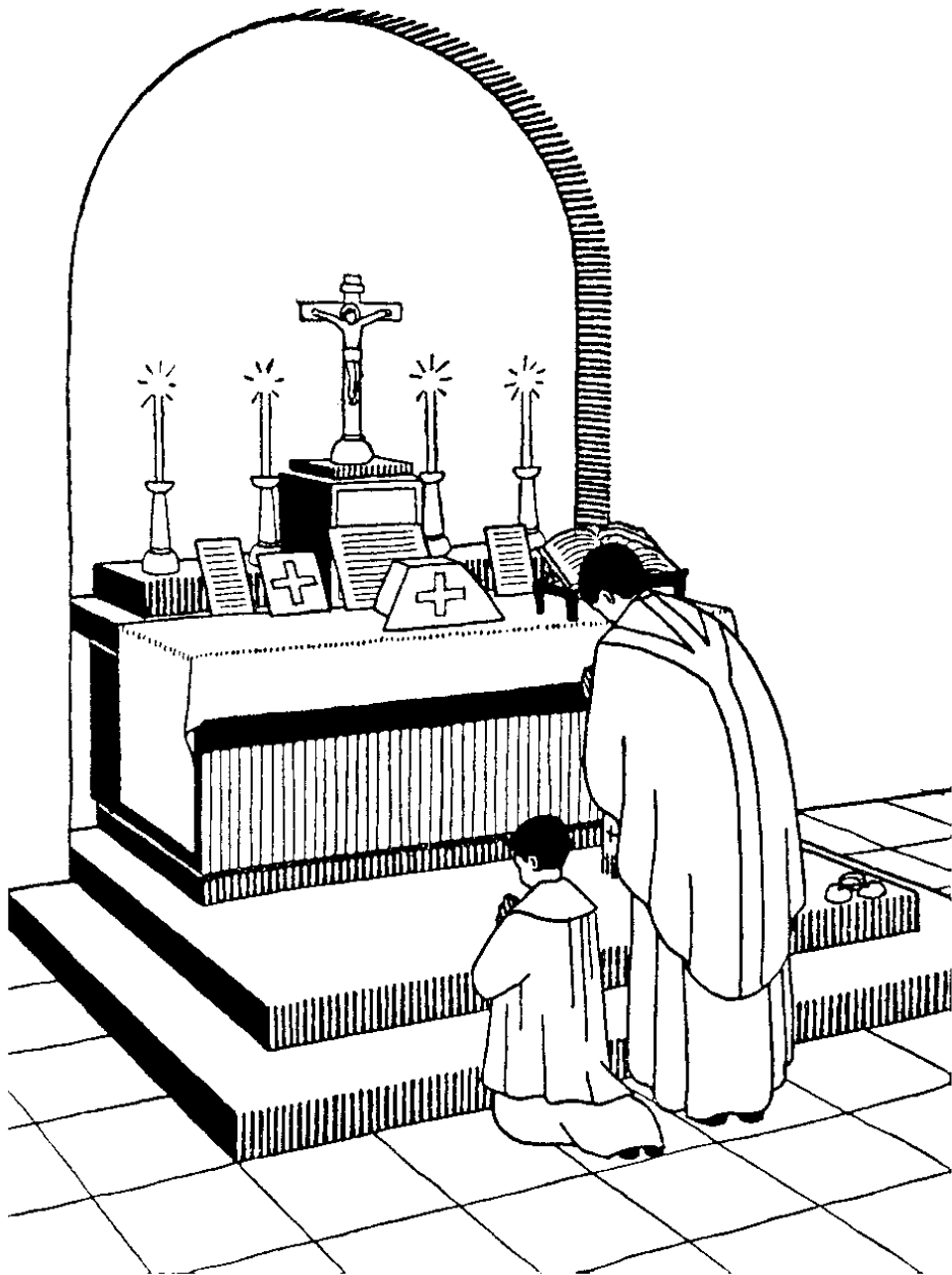
V. *Adiutorium + nostrum*
in nómine Dómini.

R. Kwi **fe**-cit **ce**-lum et **ter**-
ram.

V. *Wspomożenie + nasze*
w imieniu Pana.

R. Który stworzył niebo
i ziemię.

Kapłan podąży przed siebie do ołtarza. Nie zapomnij zadzwonić dzwonkiem zakrystyjnym!

MODLITWA U STOPNI OŁTARZA

Kłęczysz przed ołtarzem po prawej stronie kapłana (tak długo, jak mszał jest zamknięty).

Gdyby kapłan miał na głowie biret (= specjalne nakrycie głowy), poda ci go przed przyklęgnięciem, żebyś po przyklęgnięciu położył go na sedilii (= krzesło dla księdza).

Po przyklęgnięciu, podczas gdy kapłan stawia na ołtarzu kielich i otwiera mszał, udaj się (bez przyklęgnięcia) na lewą stronę i tam czekaj. Kiedy kapłan ponownie przyjdzie przed stopnie ołtarza i przyklęknie, przyklękasz [wraz z nim] w tym samym czasie i kłęczysz na obydwie kolana na najniższym stopniu (posadzce) po lewej stronie kapłana (jak na zdjęciu).

Odpowiedzi do modlitw u stopni ołtarza są dostosowane do tonu i tempa kapłana. Mów każde słowo czysto i wyraźnie.

Zrób z kapłanem znak krzyża.

V. In nómine + Patris, et Fílii, et Spíritus Sancti. Amen.

V. W imię + Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen.

Introíbo ad altáre Dei.

Przystąpię do ołtarza Bożego.

R. Ad **De**-um, kwi le-**ti**-fi-kat iu-ven-**tu**-tem **me**-am.

R. Do Boga, który rozwesela młodość moją.

Psalm 42, 1-5

V. Iúdica me, Deus, et discérne causam meam de gente non sancta: ab hómine iníquo et dolóso érué me.

V. Wymierz mi, Boże, sprawiedliwość i broń mojej sprawy przeciw ludowi nie świętemu: od człowieka podstępnego i niegodziwego mnie wybaw.

R. **Kwi**-a tu es, **De**-us, for-**ti**-**tu**-do **mea**: **kwa**-re me rep-**pu**-**li**-si, et **kwa**-re **tris**-tis in-**ce**-do, dum af-**fli**-git me ini-**mi**-cus?

R. Ty jesteś, Boże, moją mocą, czemu mnie odrzuciłeś i dlaczego chodzę smutny, gnębiony przez wroga?

V. Emítte lucem tuam et veritátem tuam: ipsa me deduxérunt, et adduxérunt in montem sanctum tuum et in tabernácula tua.

R. Et in-tro-**í**-bo ad al-**tá**-re Dei: ad **De**-um, kwi le-**tí**-fi-kat iu-ven-**tú**-tem **me**-am.

V. Confitébor tibi in cíthara, Deus, Deus meus: quare tristis es, ánima mea, et quare contúrbas me?

R. **Spe**-ra in **De**-o, **kwo**-ni-am ad-**huk** kon-fi-**té**-bor **il**-li: sa-lu-**tá**-re **vul**-tus **me**-i, et **De**-us **me**-us.

Uczyń z kapłanem mały pokłon.

V. Glória Patri, et Fílo, et Spirítui Sancto.

R. **Si**-kut **e**-rat in prin-**cí**-pio, et nunk, et **sem**-per: et in **se**-cu-la se-ku-**ló**-rum. Amen.

V. Introíbo ad altáre Dei.

R. Ad **De**-um, kwi le-**tí**-fi-kat iu-ven-**tú**-tem **me**-am.

Zrób z kapłanem znak krzyża.

V. Adiutórium + nostrum in nómine Dómini.

R. Kwi **fe**-cit **ce**-lum et **ter**-ram.

Podczas, gdy kapłan modli się *Confiteorem*, zostań wyprostowany obok niego na klęczkach. Dopiero, gdy ksiądz skończy tę modlitwę, pochyl się ku niemu i powiedz:

R. Mi-se-re-**a**-tur **tu**-i om-**ni**-po-

V. Ześlij światłość Twoją i wierność Twoją; niech one mnie wiodą i przyprowadzą na świętą Twą górę i do przybytku Twego.

R. I przystąpię do ołtarza Bożego: do Boga, który rozwesela młodość moją.

V. Będę Cię chwalił na cytrze, Boże mój, Boże: Duszo ma, czemu jesteś smutna i czemu trwożysz się we mnie?

R. Ufaj w Bogu, bo jeszcze wysławiał Go będą: zbawienie mojego oblicza i mój Boże.

V. Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu

R. Jak była na początku i teraz, i zawsze: i na wieki wieków. Amen.

V. Przystąpię do ołtarza Bożego.

R. Do Boga, który rozwesela młodość moją.

V. Wspomożenie + nasze w imieniu Pana.

R. Który stworzył niebo i ziemię.

R. Niech się zmiłuje nad tobą Bóg

tens **De**-us, et di-**mis**-sis pek-**ka**-tis **tu**-is, per-**du**-kat te ad **vi**-tam e-**ter**-nam.

V. Amen.

Pochyl się głęboko i módl się *Confiteorem*. Na słowa *mea culpa* uderz się trzy razy ręką w piersi. Na słowa *et tibi pater* i *et te pater* zwróć swoją głowę (w pozycji klęczącej) w stronę kapłana.

Kon-**fi**-te-or **De**-o om-ni-po-**tén**-ti, be-**á**-te Ma-**ri**-e **sem**-per **Vír**-gi-ni, be-**át**-o Mi-cha-**é**-li Arch-**án**-ge-lo, be-**á**-to Io-**án**-ni Bap-**tís**-te, **sank**-tis A-**pós**-to-lis **Pe**-tro et **Pau**-lo, **óm**-ni-bus **Sank**-tis, et **ti**-bi, **pa**-ter: **kwi**-a pekk-**á**-vi **ni**-mis ko-gi-ta-**tió**-ne, **ver**-bo et **o**-pere: **me**-a **kul**-pa, **me**-a **kul**-pa, **me**-a **ma**-ksi-ma **kul**-pa. **I**-de-o **pre**-kor be-**á**-tam Ma-**ri**-am sem-per **Vír**-gi-nem, be-**á**-tum Mi-cha-**é**-lem Arch-**án**-gelum, be-**á**-tum Io-**án**-nem Ba-**ptís**-tam, **sanc**-tos A-**pós**-to-los **Pe**-trum et **Pau**-lum, **om**-nes **Sanc**-tos, et te, **pa**-ter, o-**ra**-re pro me ad **Dó**-mi-num, **De**-um **nos**-trum.

V. Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducat vos ad vitam æternam.

R. Amen.

Ponownie się wyprostuj i uczynć wraz z kapłanem znak krzyża.

V. Indulgentiam +, absolutiõnem et remmissiõnem peccatorum nostrõrum tríbuat nobis

wszechmogący, a odpuściwszy twoje grzechy, doprowadzi cię do życia wiecznego.

V. Amen.

Spowiadam się Bogu wszechmogącemu, Najświętszej Maryi zawsze Dziewicy, świętemu Michałowi Archaniołowi, świętemu Janowi Chrzcicielowi, świętym Apostołom Piotrowi i Pawłowi, wszystkim Świętym i tobie, ojcze: ponieważ bardzo zgrzeszyłem myślą, mową i uczynkiem: moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina. Dlatego błagam Najświętszą Maryję zawsze Dziewicę, świętego Michała Archanioła, świętego Jana Chrzciciela, świętych Apostołów Piotra i Pawła, wszystkich Świętych i ciebie, ojcze, o modlitwę za mnie do Pana, Boga naszego.

V. Niech się zmiłuje nad wami Bóg wszechmogący i odpuściwszy wam grzechy, zaprowadzi was do życia wiecznego.

R. Amen.

Przebaczenia +, odpuszczenia i darowania wszystkich grzechów naszych niech nam udzieli

omnípotens et miséricors wszechmogący i miłosierny Pan.
Dóminus.
R. Amen.

R. Amen.

Zrób wraz z kapłanem średni pokłon.

V. Deus, tu convèrsus vivificábis nos.

R. Et plebs **tu**-a le-**tá**-bi-tur in te.

V. Ostènde nobis, Dómine, misericórdiam tuam.

R. Et sa-lu-**tá**-re **tu**-um da **no**-bis.

V. Dómine, exáudi oratióne meam.

R. Et **kla**-mor **me**-us ad te **wé**-niat.

V. Dóminus vobíscum.

R. Et kum **spí**-ri-tu **tu**-o.

V. Boże, zwróć się ku nam i ożyw nas.

R. A lud Twój rozraduje się w Tobie.

V. Okaż nam, Panie, Swoje miłosierdzie.

R. I daj nam Swoje zbawienie.

V. Panie, wysłuchaj modlitwę moją.

R. A wołanie moje niech do Ciebie przyjdzie.

V. Pan z wami.

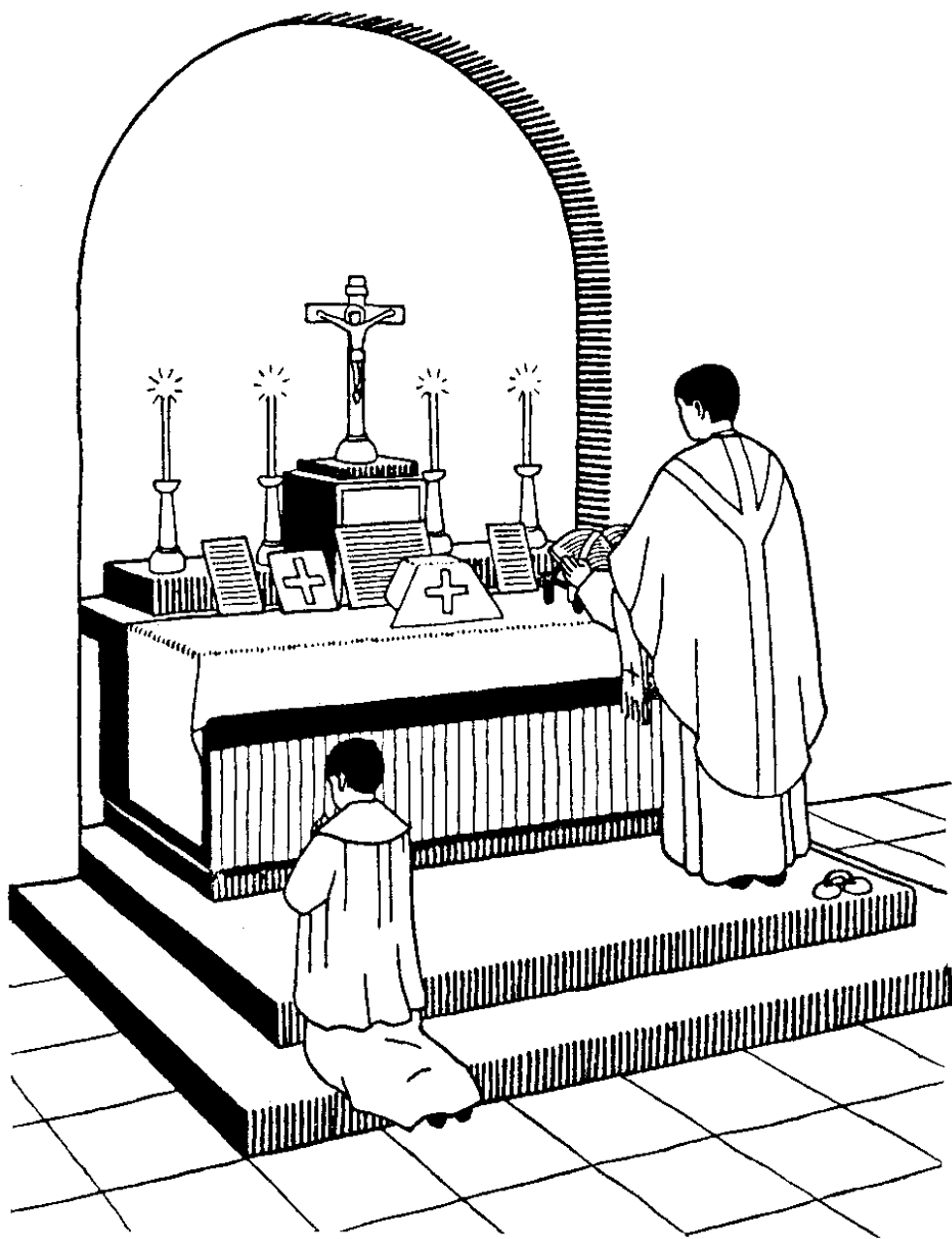
R. I z duchem twoim.

Podczas, gdy kapłan podchodzi do ołtarza, wstań i odwróć się na zewnątrz (bez uprzedniego przyklęknięcia) oraz przejdź na kraniec ołtarza na swoje miejsce.

Zapamiętaj: Ministrant jest zawsze po stronie zamkniętego mszału, a gdy mszał jest otwarty, wtedy stoi po jego przeciwnej stronie.

Tak długo więc, jak mszał jest otwarty po stronie Epistoły (= prawa strona), twoje miejsce jest po stronie Ewangelii (=lewa strona). Po tym, jak podjedziesz wziąć mszał na Ewangelię, twoim miejscem będzie strona Epistoły.

W cichej Mszy św. uklęknij na najniższym stopniu [wyższym niż podczas modlitwy u stopni ołtarza]. Podczas Mszy św. śpiewanej zostań w pozycji stojącej do lekcji.

INTROIT

Kiedy zaczniesz się introit, zrób razem z kapłanem znak krzyża.

KYRIE

Módl się *Kyrie* na przemian z kapłanem.

V. Kýrie eléison.

R. **Ký**-rie e-**lé**-ison.

V. Kýrie eléison.

R. **Chri**-ste e-**lé**-ison.

V. Christe eléison.

R. **Chri**-ste e**lé**-ison.

V. Kýrie eléison.

R. **Ký**-rie e-**lé**-ison.

V. Kýrie eléison.

V. Panie zmiłuj się nad nami.

R. Panie zmiłuj się nad nami.

V. Panie zmiłuj się nad nami.

R. Chryste zmiłuj się nad nami.

V. Chryste zmiłuj się nad nami.

R. Chryste zmiłuj się nad nami.

V. Panie zmiłuj się nad nami.

R. Panie zmiłuj się nad nami.

V. Panie zmiłuj się nad nami.

GLORIA

W zależności od dnia liturgicznego kapłan na środku ołtarza modli się [hymnem] *Gloria*. W Mszach św. cichych zostań na *Gloria* w pozycji klęczącej. W oznaczonych miejscach [kursywą] postaraj się razem z kapłanem uczynić średni pokłon. Na końcu zrób znak krzyża.

Gloria in excelsis Deo Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus te. Glorificamus te. Grátias ágimus tibi propter magnam glóriam tuam. Dómine Deus, Rex coeléstis, Deus Pater omnipotens. Dómine Fili unigénite, *Iesu Christe*. Dómine Deus, Agnus Dei, Fílius Patris. Qui tollis peccáta mundi, miserére nobis. Qui tollis peccáta mundi, *súscipe deprecationem nostram*. Qui sedes ad dexteram Patris, miserére nobis. Quóniam tu solus Sanctus. Tu solus Dóminus. Tu solus Altíssimus, *Iesu Christe*.

Chwała na wysokości Bogu. A na ziemi pokój ludziom dobrej woli. Chwalimy Cię, błogosławimy Cię, wielbimy Cię, wysławiamy Cię. Dzięki Ci składamy, bo wielka jest chwała Twoja. Panie Boże, królu nieba, Boże Ojczy wszechmogący. Panie Synu Jednorodzony, Jezu Chryste. Panie Boże, Baranku Boży, Synu Ojca. Który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami. Który gładzisz grzechy świata, przyjm błaganie nasze. Który siedzisz po prawicy Ojca, zmiłuj się nad nami. Albowiem tylko Tyś jest święty. Tylko Tyś jest Panem. Tylko Tyś najwyższy,

Cum Sancto Spírítu + in glória Dei
Patris. Amen.

Jezu Chryste. Z Duchem Świętym
+ w chwale Boga Ojca. Amen.

ORATIO

Podczas Mszy św. cichej klęcz na swoim miejscu do *Oratio*.

Mszy św. śpiewanych dotyczy:

1. Zajmowanie pozycji stojącej na *Oratio* i *Postcommunio* w niedziele.
2. Zajmowanie pozycji klęczącej na *Oratio* i *Postcommunio* w dni pracy tylko wtedy, kiedy kapłan nosi czarny lub fioletowy ornat. W pozostałe dni powszednie stoi się.

V. Dóminus vobíscum.

V. Pan z wami.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

R. I z duchem twoim.

V. Orémus ... Per ómnia sæcula sæculórum.

V. Módlmy się ... Przez wszystkie wieki wieków.

R. Amen.

R. Amen.

W Mszach śpiewanych klęczasz nie później niż teraz (na lekcję).

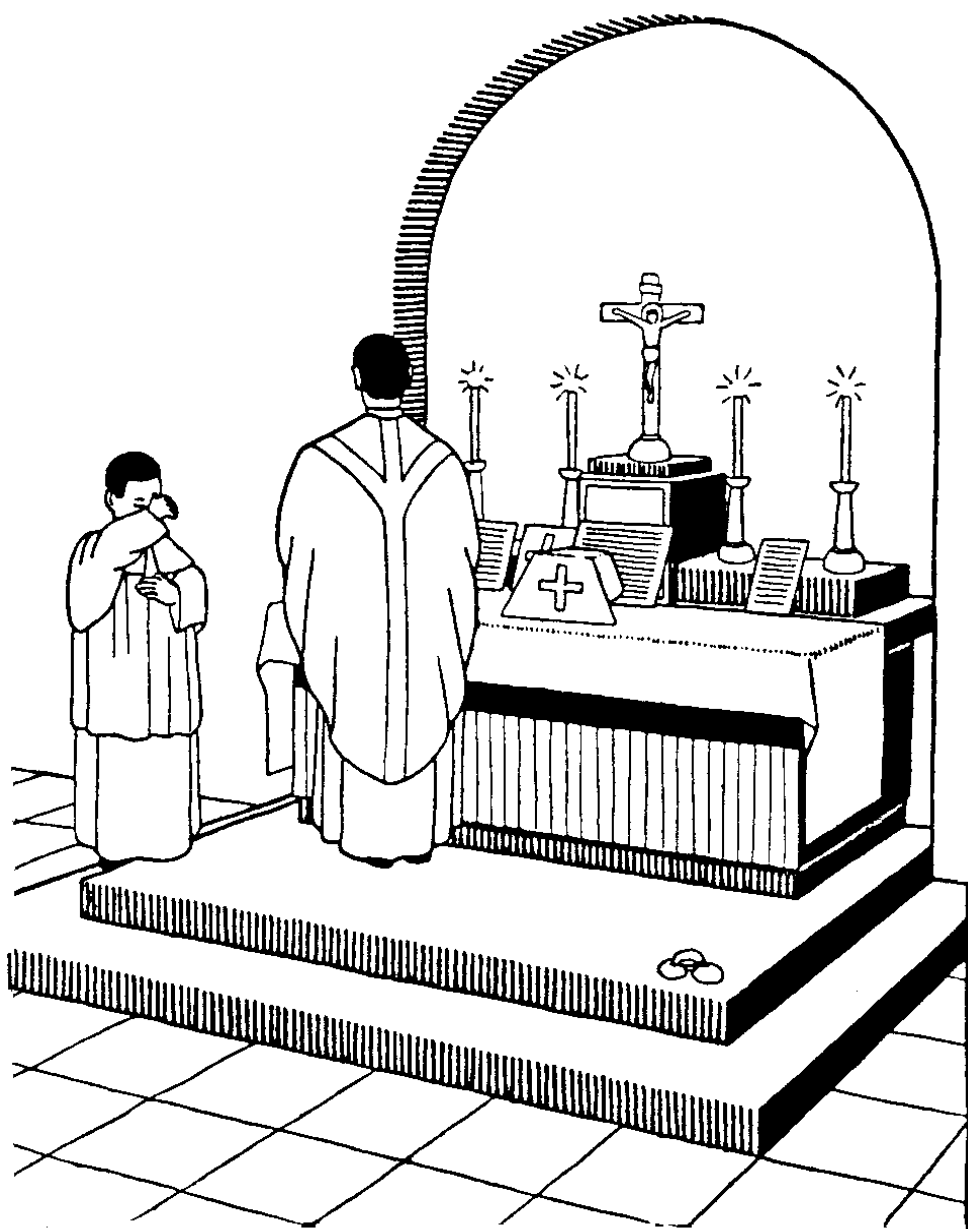
LEKCJA

Na koniec lekcji ksiądz daje tobie znak lewą ręką, na co ty odpowiadasz:

V. De-o grá-ci-as.

R. Bogu dzięki.

Wstań, przejdź na środek ołtarza, przyklęknij i pójdz na stronę Epistoły. Stań po prawej stronie ołtarza i czekaj tam. Jak tylko kapłan skończy się modlić śpiewem międzylekcyjnym (Graduałem/Alleluja/Traktusem), uczyn pokłon do krzyża ołtarzowego, weź mszał i zanieś go bezpośrednio (z przyklęknięciem na środku ołtarza) na stronę Ewangelii. Tam ustaw mszał pod kątem na ołtarzu i uczyn znowu mały pokłon w stronę krzyża ołtarzowego.

EWANGELIA

Po tym, jak ustawisz mszał, stój baczenie po lewej stronie od ołtarza i daj odpowiedzi przed Ewangelią.

V. Dóminus vobíscum.

V. Pan z wami.

R. Et kum **spí**-ri-tu **tu**-o.

R. I z duchem twoim.

V. Sequèntia sancti Evangelii
secúndum...

V. Słowa świętej Ewangelii
według...

R. **Glo**-ria **tj**-bi **Do**-mine.

R. Chwała Tobie, Panie.

Zrób razem z kapłanem trzykrotny znak krzyża prawym kciukiem [po razie] na czole, ustach i piersiach. Gdy tylko pierwszy raz pojawi się w Ewangelii imię *Jezusa* lub *Maryi* (lub, gdyby się ono nie pojawiło, [to] po pierwszym zdaniu), uczynь średni pokłon, pójdz na swoje miejsce na stronę Epistoły i tam zostań stojąc skierowany w stronę kapłana.

Podczas, gdy kapłan na koniec całuje księgę, powiedz:

R. Laus **tj**-bi **Chris**-te.

R. Chwała Tobie, Chryste.

KAZANIE

Gdyby kapłan głosił *kazanie*, siedź sobie przez ten czas na krześle. Potem pójdz z powrotem na swoje miejsce po stronie Epistoły.

CREDO

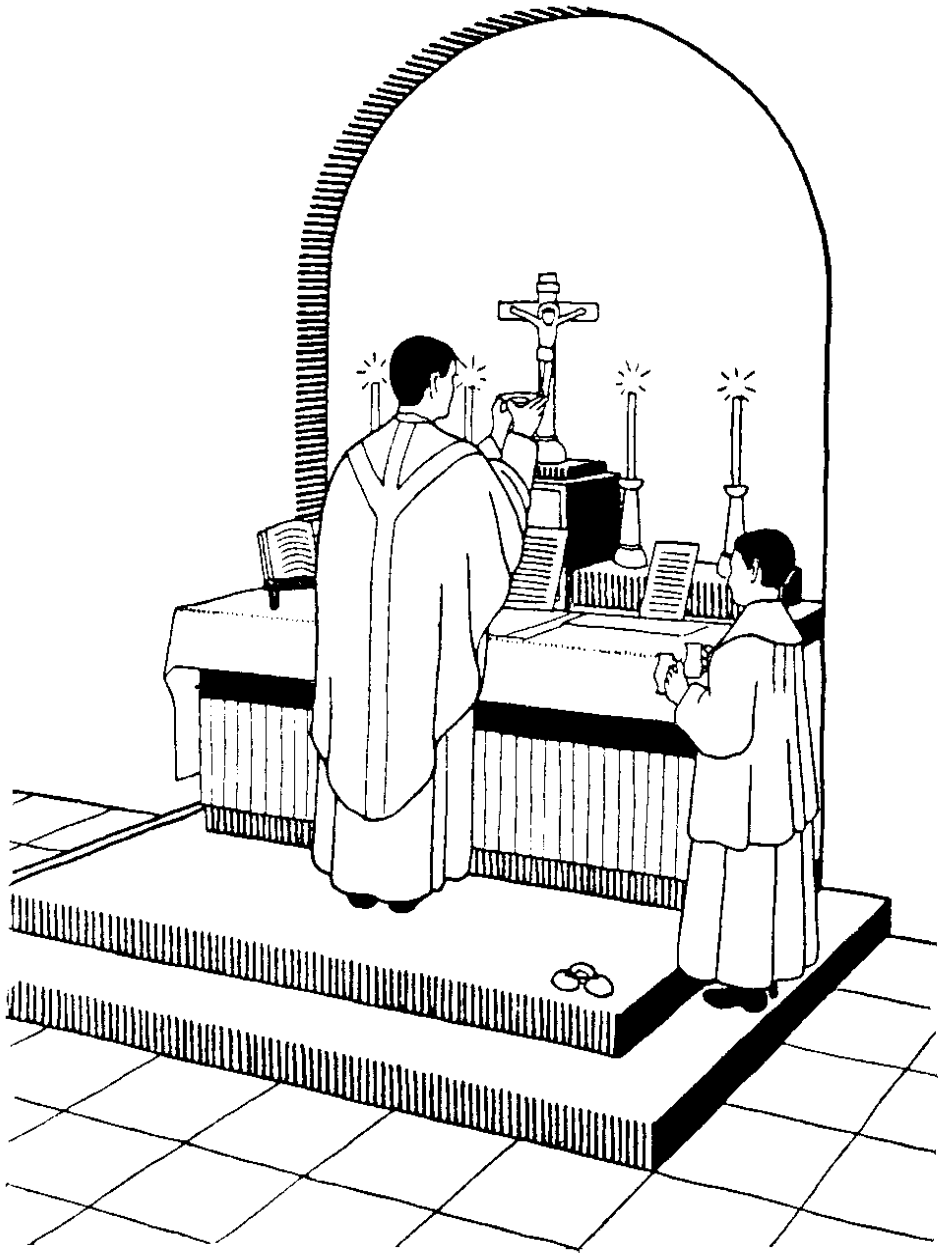
Na wyznanie wiary stoi się za każdym razem. Tekst *Credo* znajdziesz w Schott'cie [niemiecki mszałik dla wiernych] lub w „Ordo Missæ”. Podobnie, jak podczas *Glorii*, w oznaczonych miejscach uczynь pokłon, a na końcu przeżegnaj się [podanej niżej modlitwy nie znajdzie się w oryginalnym dziele].

Credo in unum <i>Deum</i> , Patrem omnipoténtem, factórem coeli et terræ, visibílium ómnium et in visibílium. Et in unum Dóminum <i>Iesum Christum</i> , Fílium Dei unigénitum. Et ex Patre natum	Wierzę w jednego Boga, Ojca wszechmogącego, stwórcy nieba i ziemi, wszystkich rzeczy widzialnych i niewidzialnych. I w jednego Pana Jezusa Chrystusa, Syna Bożego
--	--

ante ómnia saecula. Deum de Deo, lumen de lúmine, Deum verum de Deo vero. Génitum, non factum, consubstantiálem Patri: per quem ómnia facta sunt. Qui propter nos hómines et propter nostram salutem descéndit de coelis. Et incarnátus est de Spírítu Sancto ex Mariá VírGINE: Et homo factus est. Crucifíxus étiam pro nobis: sub Póntio Piláto passus, et sepúltus est. Et resurréxit tértia die, secúndum Scriptúras. Et ascéndit in coelum: sedet ad déxteram Patris. Et íterum ventúrus est cum glória iudicáre vivos et mórtuos: cuius regni non erit finis. Et in Spírítum Sanctum, Dóminum et vivificántem: qui ex Patre Filióque procedit. Qui cum Patre et Fílio *simul adorátur* et conglorificátur: qui locútus est per Prophétas. Et unam sanctam cathólicam et apostólicam Ecclésiám. Confíteor unum baptísma in remissiónem peccatórum. Et expécto resurrectionem mortuórum. Et vitam + ventúri saeculi. Amen.

jednorodzonego. Który z Ojca jest zrodzony przed wszystkimi wiekami. Bóg z Boga, światłość ze światłości. Bóg prawdziwy z Boga prawdziwego. Zrodzony, a nie stworzony, współistotny Ojcu: a przez Niego wszystko się stało. On to dla nas ludzi i dla naszego zbawienia, zstąpił z nieba i za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy: I stał się człowiekiem. Ukrzyżowany również za nas i dla naszego zbawienia: pod Poncjuszem Piłatem został umęczony i pogrzebany. I zmartwychwstał trzeciego dnia, jak oznajmia Pismo. I wstąpił do nieba: siedzi po prawicy Boga Ojca wszechmogącego. Stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych: a królestwu Jego nie będzie końca. Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela. Który od Ojca i Syna pochodzi. Który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę: który mówił przez proroków. I w jeden święty, katolicki i apostolski Kościół. Wyznaję jeden chrzest na odpuszczenie grzechów i oczekuję wskrzeszenia umarłych. I życia wiecznego + w przyszłym świecie. Amen.

MSZA OFIARY

Po obrzędach przed-mszalnych następuje Msza ofiary.

OFIAROWANIE

Na rozpoczęcie *Ofiarowania* kapłan całuje ołtarz i mówi do ludu:

V. Dóminus vobíscum.

V. Pan z wami.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

R. I z duchem twoim.

Po tych słowach uklęknij. Kiedy kapłan bierze z kielicha welon (= zasłonę będącą na kielichu), zadzwoń raz krótko dzwonkiem ołtarzowym.

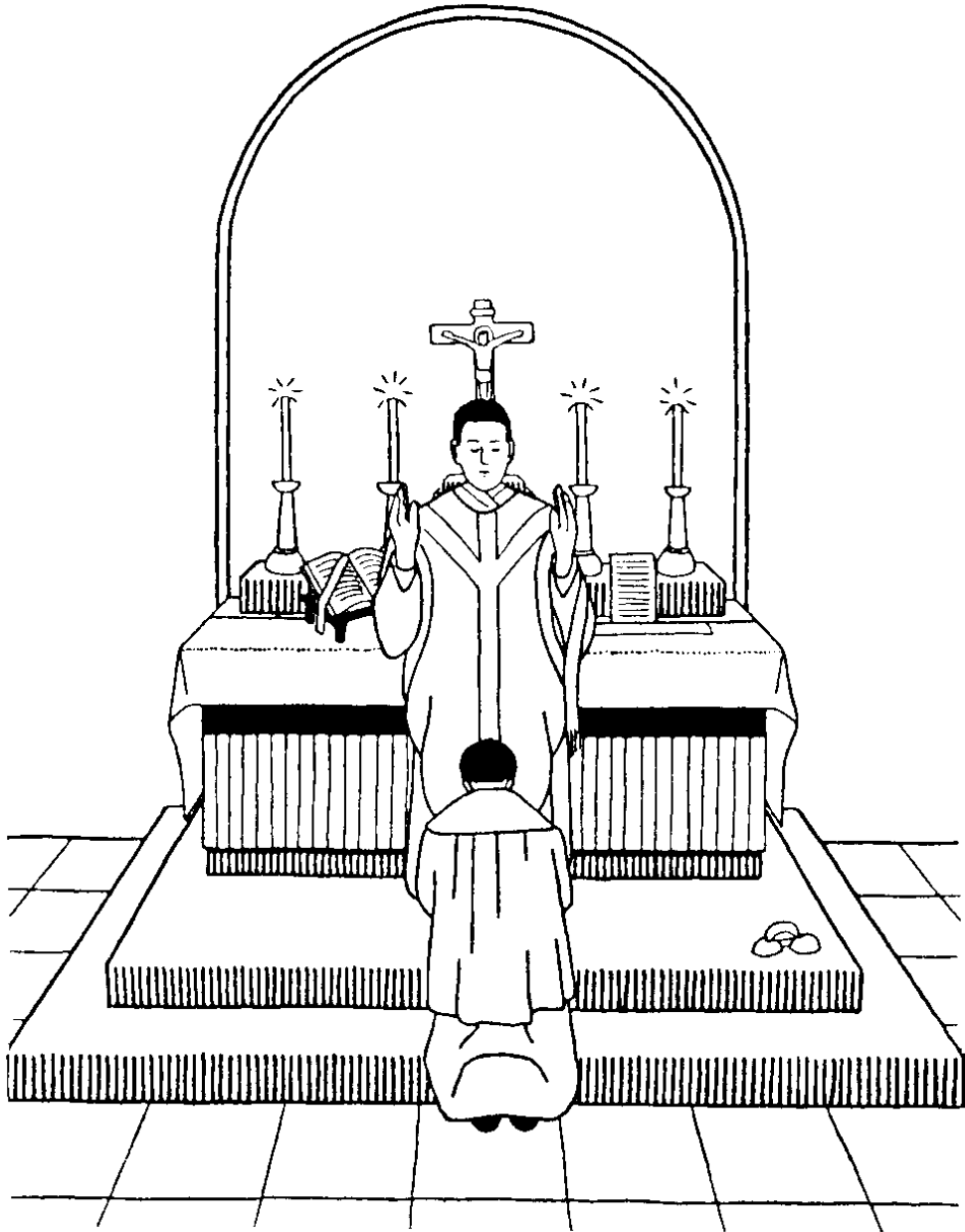
Teraz podnieś się, odwróć na zewnątrz ołtarza i pójdz do kredensji. Tam weź ampułki z winem (w prawą rękę) i z wodą (w lewą rękę). Ustaw się obok ołtarza (jak na zdjęciu).

Kiedy kapłan z kielichem przechodzi na bok, zrób średni pokłon i podaj mu wino (z uchwytem do przodu!). Następnie przenieś ampułkę z wodą z prawej ręki do lewej i przyjmij ampułkę z winem [od kapłana] do lewej dłoni.

Czekaj z wodą obok kielicha, żeby kapłan mógł ją pobłogosławić i wziąć z niej kroplę łyżeczką. Potem ponownie zrób lekki pokłon i pójdz do kredensji.

LAVABO

Położ sobie na lewym ramieniu ręczniczek. Weź w prawą rękę naczynie z wodą do obmycia rąk, a w lewą miseczkę. Tak stań obok ołtarza. Nalej trochę wody na palce kapłana i podaj mu ręczniczek. Następnie ustaw wszystko na kredensji.

SUSCIPIAT

Ustaw się na *Suscipiat* szybko na środku przed ołtarzem. Ukłęknij na najniższym stopniu i odpowiedz w pochylonej postawie.

V. Oráte, fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipoténtem.

R. Sus-ci-pi-at **Do**-mi-nus sa-kri-fi-cium de ma-ni-bus tu-is ad lau-dem et gló-riam no-mi-nis su-i, ad u-ti-li-ta-tem kwo-kwe nos-tram, to-ti-ús-kwe Ek-klé-sie su-e sank-te.

V. Amen.

V. Módlcie się, bracia: żeby moją oraz waszą ofiarę przyjął Bóg Ojciec wszechmogący.

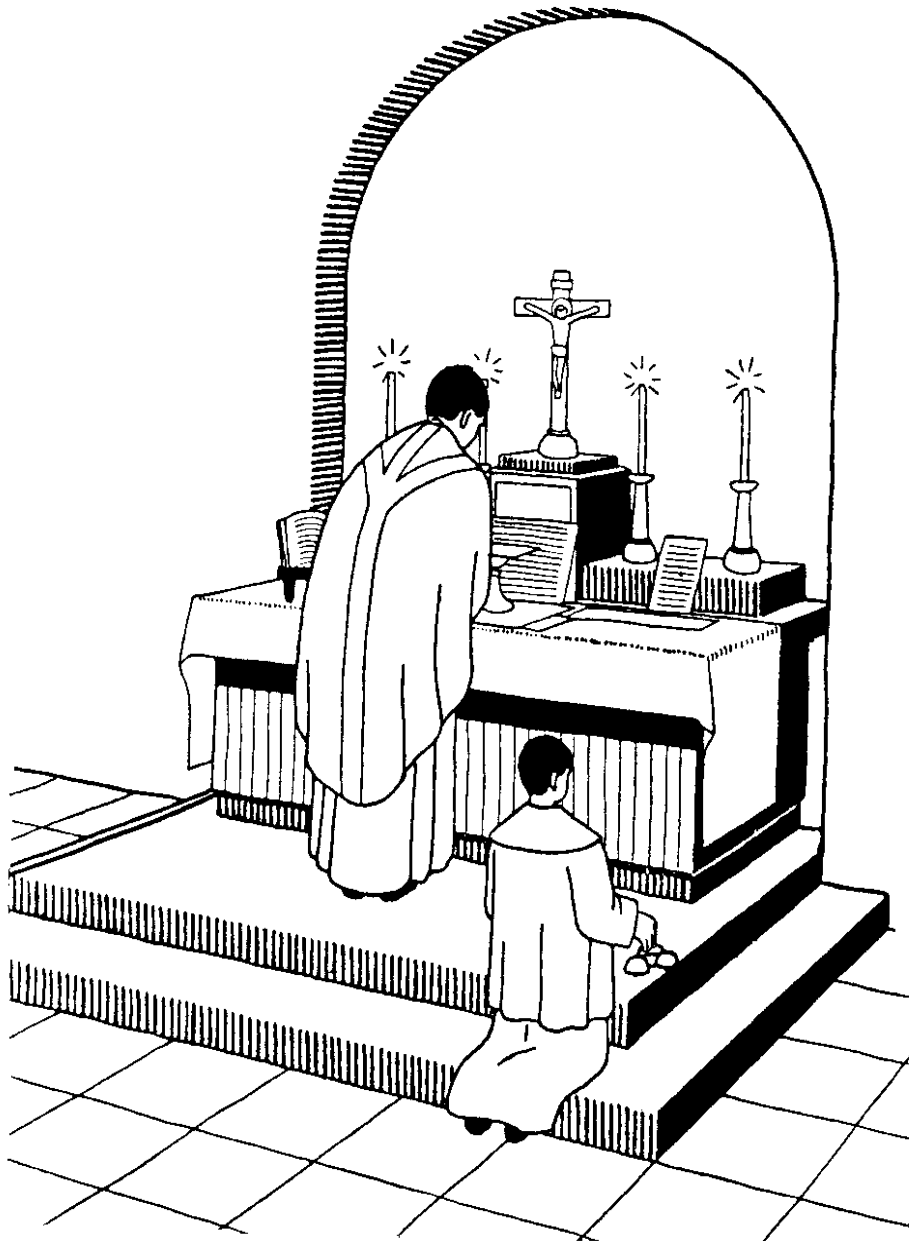
R. Niech Pan przyjmie ofiarę z rąk twoich na cześć i chwałę Swojego imienia, a także na pożytek nasz i całego Kościoła Świętego.

V. Amen.

Wstań, przyklęknij i przejdź na swoje miejsce (po prawej stronie) podczas, gdy kapłan modli się *Secretą*.

Podczas cichej Mszy św. klęczysz na najniższym stopniu i pozostajesz [w tej pozycji] do prefacji i aż do rozpoczęcia przeistoczenia.

Podczas śpiewanej Mszy św. możesz pozostać w pozycji stojącej.

KANON I PRZEISTOCZENIE

Teraz zaczyna się najważniejszy moment Mszy świętej.

PREFACJA I SANCTUS

Daj odpowiedzi do wprowadzenia prefacji.

V. Per ómnia sæcula sæculórum.

R. Amen.

V. Dóminus vobíscum.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

V. Sursum corda.

R. Ha-hè-mus ad Do-mi-num.

V. Grátias agámus Dómino,
Deo nostro.

R. Dig-num et ius-tum est.

V. Przez wszystkie wieki wieków.

R. Amen.

V. Pan z wami.

R. I z duchem twoim.

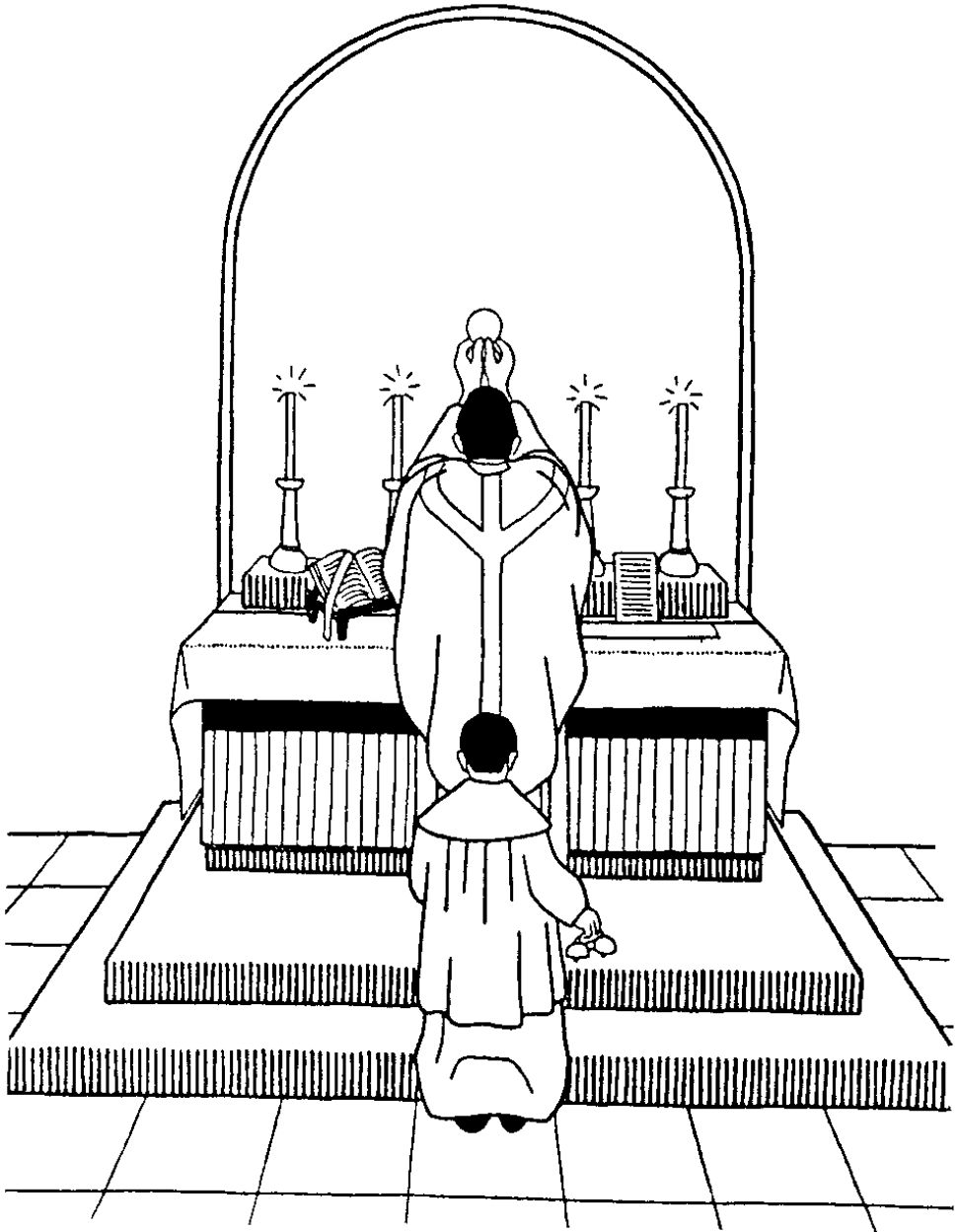
V. W górę serca.

R. Wznosimy je do Pana.

V. Dzięki składajmy Panu, Bogu
naszemu.

R. Godne to i sprawiedliwe.

Na koniec prefacji kapłan pochyla się nad ołtarzem i modli się, mówiąc trzy razy *Sanctus*. W tym czasie klęcz na najniższym stopniu i daj trzykrotny krótki znak dzwonkiem.

ŚWIĘTE PRZEISTOCZENIE

Kanonem mszalnym (= Modlitwą eucharystyczną) kapłan modli się w całkowitej ciszy. Dlatego musisz być czujny i uważnie obserwować jego działania.

Po krótkim czasie kapłan rozkłada swoje ręce i kładzie je nad kielichem z [powiedzeniem] *Hanc igitur*. Teraz weź dzwonek i daj [nim] pojedynczy znak. Wstań z dzwonkiem i przejdź na środek. Uklęknij na najwyższym stopniu za kapłanem. Gdyby tam było za mało miejsca, uklęknij obok kapłana lub na drugim stopniu.

Podczas, gdy kapłan odmawia słowa przeistoczenia, chwyć w lewą rękę jego ornat. Przy podnoszeniu Hostii i kielicha do przeistoczenia, podnieś lekko skrawek ornatu.

Kapłan klęka na jedno kolano. Wtedy daj znak dzwonkiem. Kapłan unosi najświętsze ciało Pana. W tym czasie daj trzy razy krótki znak dzwonkiem. Kapłan ponownie klęka. Daj znowu znak dzwonkiem.

To samo zrób z drugą częścią Przeistoczenia – z uniesieniem kielicha.

Potem wstań, przyklęknij przed najniższym stopniem i wróć z dzwonkiem na swoje miejsce, gdzie ponownie uklęknij na pierwszym stopniu.

Przed końcem kanonu kapłan zgina kolano. Bądź uważny i czekaj na moment, kiedy kapłan na *Per ipsum* podniesie w tym samym czasie Hostię i Kielich. W tym momencie zadzwoń jeden raz dzwonkiem.

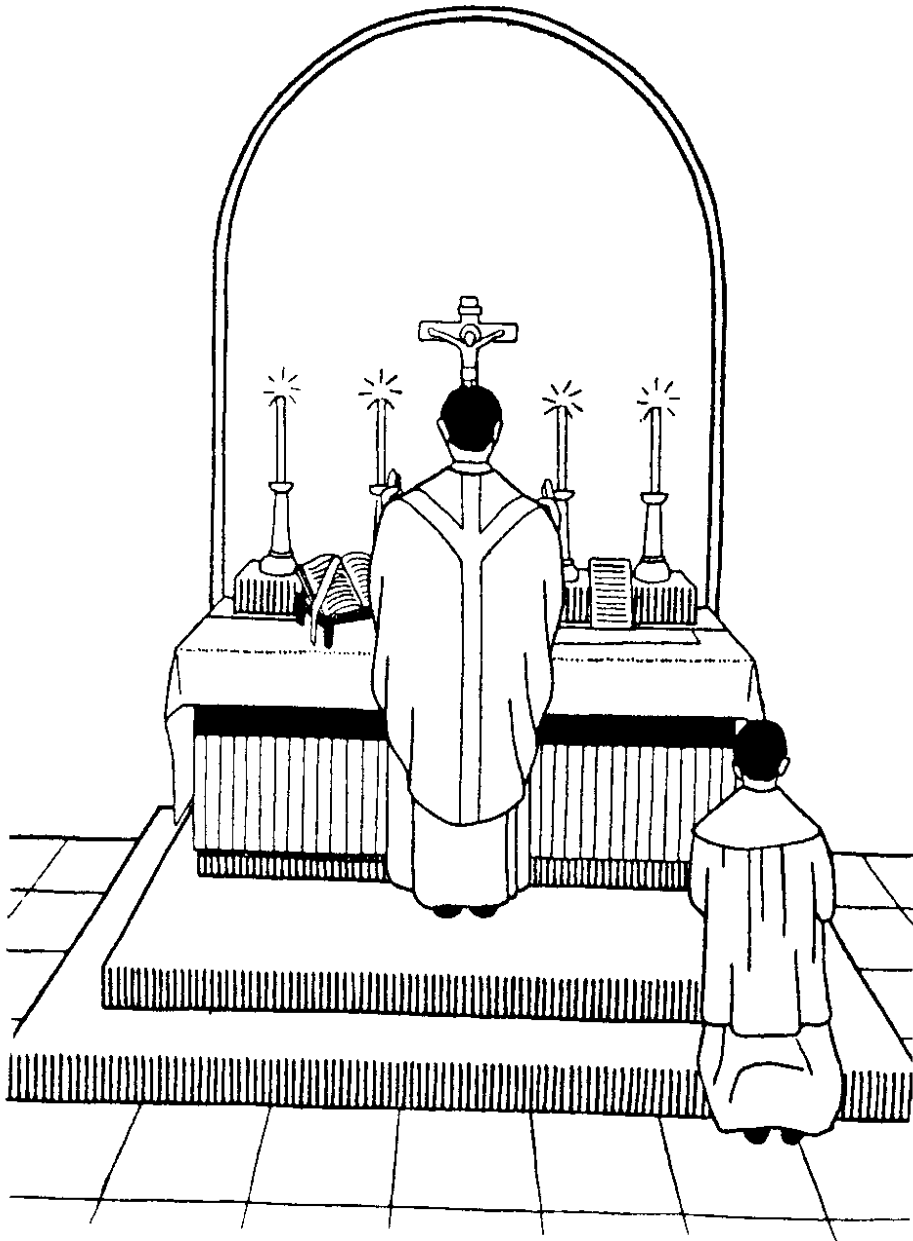
V. Per ómnia sæcula sæculórum.

R. Amen.

V. Przez wszystkie wieki wieków.

R. Amen.

PATER NOSTER

Podczas Mszy św. czytanej zostajesz w pozycji klęczącej. We Mszy św. śpiewanej wstajesz na *Pater noster*.

V. Orémus... Pater noster ... Et ne nos indúcas in tentatiónem.

R. Sed li-bera nos a ma-lo.

V. Módlmy się... Ojczy nasz ... I nie wódź nas na pokuszenie.

R. Ale nas zbaw ode złego.

Po krótkiej cichej modlitwie kapłan mówi:

V. Per ómnia sæcula sæculórum.

R. Amen.

V. Pax Dómini sit semper vobíscum.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

V. Przez wszystkie wieki wieków.

R. Amen.

V. Pokój Pański niech zawsze będzie z wami.

R. I z duchem twoim.

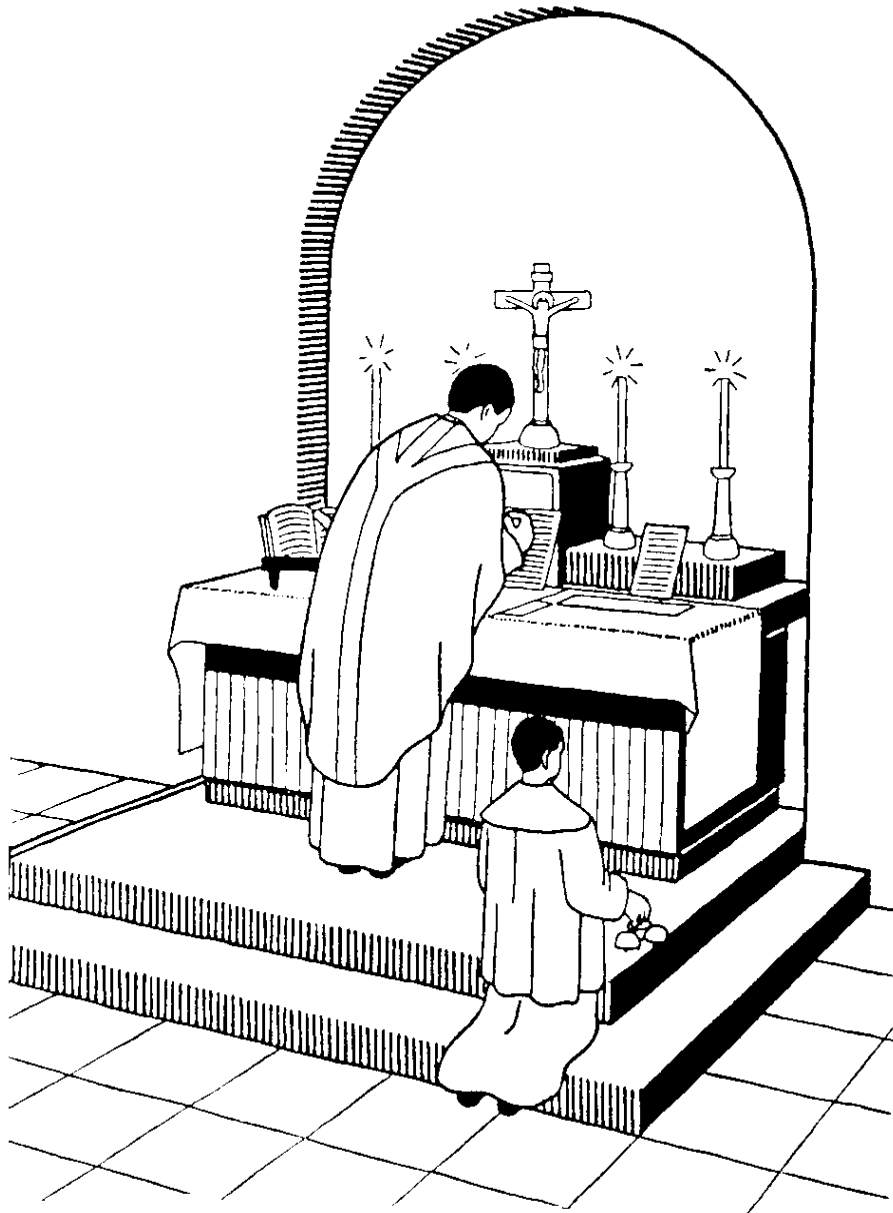
CZĘŚĆ KOMUNIJNA

Teraz zaczyna się posiłek ofiarny ze św. Komunią kapłana i wiernych.

Podczas Mszy śpiewanych klękasz w tym momencie na najniższym stopniu, gdy kapłan po słowach *Pax Domini* odkrywa kielich i czyni przyklęknięcie.

AGNUS DEI

Razem z kapłanem pochyl się lekko na *Agnus Dei* i uderz się trzy razy prawą ręką w piersi na słowo *nobis*.

KOMUNIA KAPŁAŃSKA

Potem kapłan przyklęka, uderza się w piersi i modli się trzy razy: *Domine non sum dignus*. Przy pierwszym razie zadzwoń krótko raz, przy drugim dwa razy, a przy trzecim trzy razy.

Kapłan przyjmuje Ciało Pańskie. Po krótkiej modlitwie, odkrywa kielich i przyklęka. W tym momencie wstajesz, idziesz do kredensji, bierzesz patenę komunijną, przyklękasz przed ołtarzem i klękasz na obydwa kolana za kapłanem (w miarę możliwości) na ostatnim stopniu.

KOMUNIA WIERNYCH

W niektórych miejscach panuje zwyczaj odmawiania teraz jasno i wyraźnie trzeciego *Confiteor*. W tym wypadku zostajesz w głębokim pochyleniu, aż do końca wypowiedzienia *Indulgentiam* przez kapłana.

Kapłan odwraca się ze świętą Hostią do ludzi i mówi:

V. Ecce Agnus Dei...

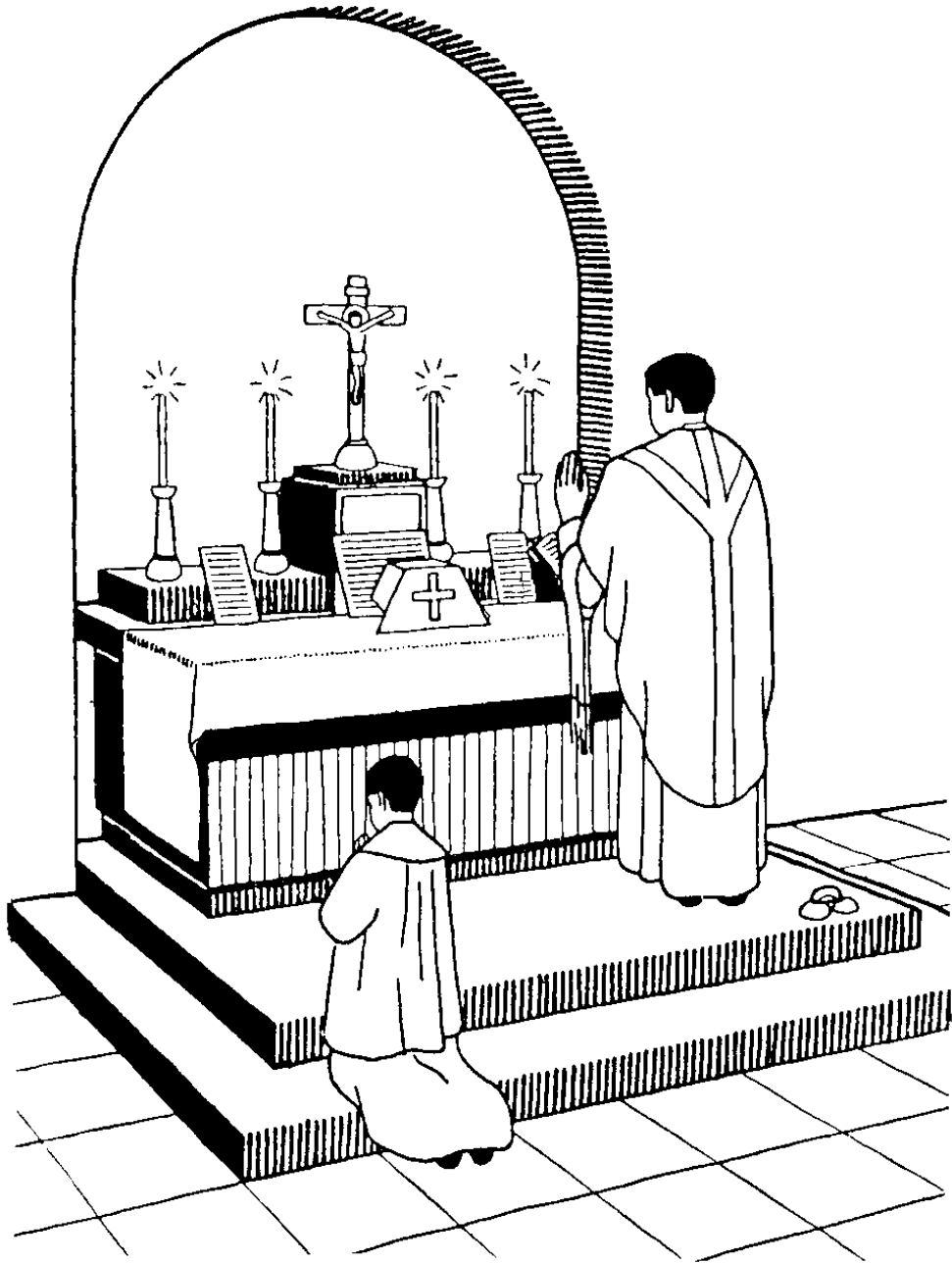
V. Oto Baranek Boży...

Ty trzy razy odpowiadasz:

R. **Do**-mine, non sum **dig**-nus, ut **in**-tres sub **tek**-tum **me**-um, sed **tan**-tum dik **ver**-bo, et sa-**na**-bi-tur **á**-ni-ma **me**-a.

R. Panie, nie jestem godzien, żebyś przyszedł do mnie, ale powiedz tylko słowo, a będzie uzdrowiona dusza moja.

Po tym, jak przyjmiesz Komunię św., towarzyszyć kapłanowi z pateną komunijną przy komunikowaniu wiernych. Uważaj na to, żeby patenę dobrze podtrzymywać pod brodą (oczywiście bez dotykania [nią kogokolwiek]), po to, by żadne partykuły nie spadły na ziemię.

PURYFIKACJA

Po udzieleniu Komunii św. kapłan bierze patenę. Ty przyklękasz na swoim miejscu po stronie Epistoły i czekasz, aż tabernakulum zostanie zamknięte. Potem wstajesz. (Gdyby nie rozdzielano Komunii św., wstajesz po tym, jak kapłan da tobie Komunię). Idziesz bezpośrednio, bez przyklęknięcia na środku, do kredensji. Bierzesz wodę oraz wino i idziesz do ołtarza.

Gdy kapłan przechyla kielich nad korporalem, stajesz obok niego i wlewasz do kielicha wino, aż kapłan da ci znak [żebyś przestał]. Potem ustawiasz się znowu przed ołtarzem i czekasz.

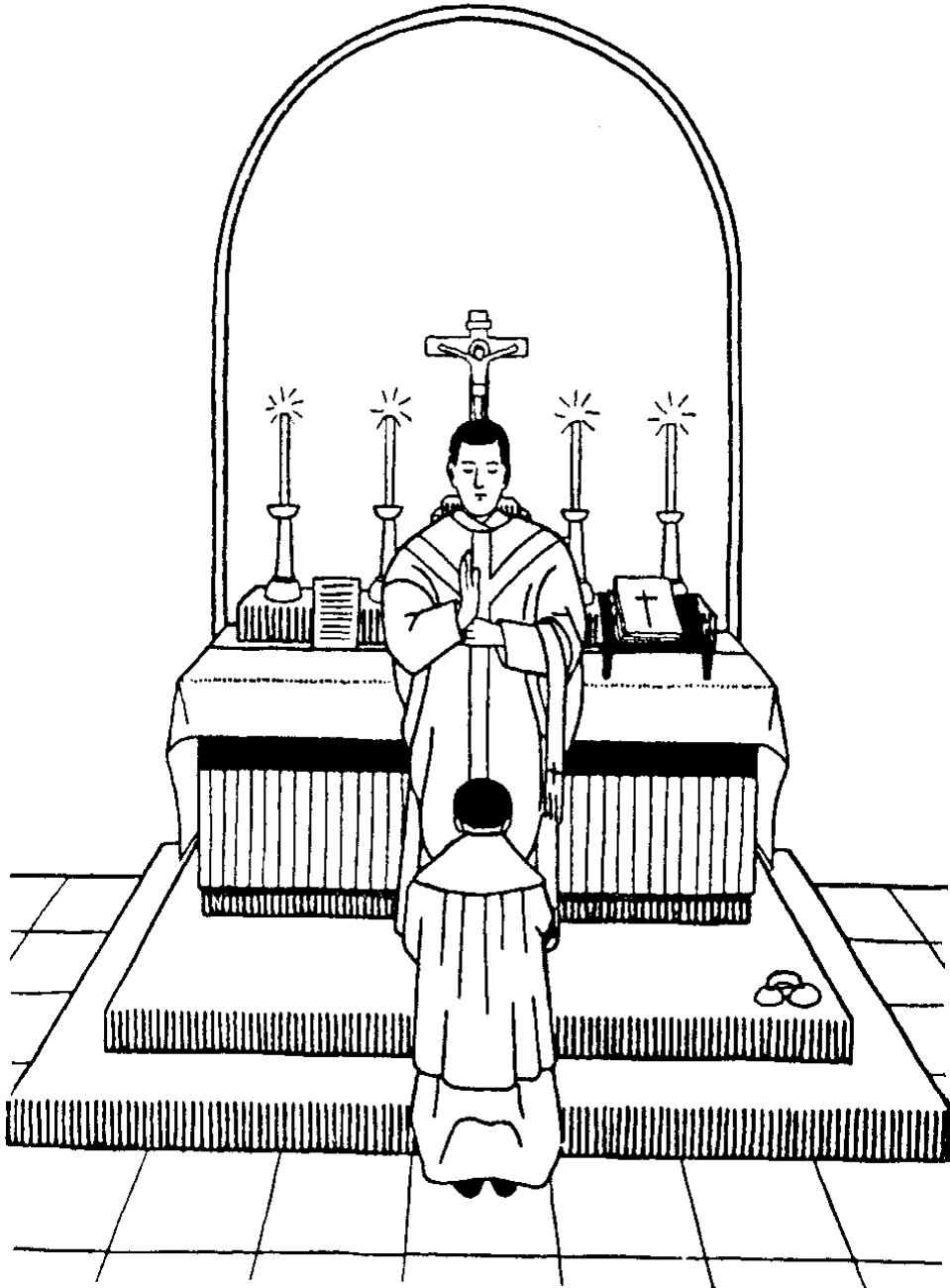
Jak tylko kapłan przyjdzie do ciebie, wlewasz pozostałe wino na jego palce nad kielichem. a potem również wodę.

Ustawiasz ampułki na kredensie, przenosisz mszał na drugą stronę i ustawiasz go (prosto!) na stronie Epistoły.

Jeśli czas na to pozwoli, przenosisz welon kielichowy na stronę Ewangelii. Połóż go na ołtarzu. Weź bursę i czekaj na kapłana, aby włożył tam korporal. Podaj mu welon kielichowy z góry, aby mógł łatwo chwycić go za dwa górne rogi i umieścić na kielichu.

Jeśli położyłeś mszał na stronie Epistoły i zauważyłeś, że kapłan postępuje dalej z oczyszczaniem [naczyń], to daj mu samemu wziąć welon kielichowy i pójdź na swoje miejsce po stronie Ewangelii.

Podczas Mszy św. cichych klękasz na najniższym stopniu. Podczas Mszy św. śpiewanych stoisz, aż do błogosławieństwa.

OBRZĘDY POMSZAŁNE

Kapłan modli się następnie *Communio*.

Potem idzie na środek ołtarza, całuje go i odwraca się do ludzi, zanim się pomodli *Postcommunio*.

V. Dóminus vobíscum.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

V. Orémus... Per ómnia sæcula sæculórum.

R. Amen.

V. Pan z wami.

R. I z duchem twoim.

V. Módlmy się... Przez wszystkie wieki wieków.

R. Amen.

V. Dóminus vobíscum.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

V. Ite, missa est.

R. De-o grá-cias.

V. Pan z wami.

R. I z duchem twoim.

V. Idźcie, ofiara spełniona.

R. Bogu dzięki.

Podczas *Deo grátias* wstań i uklęknij na środku na najniższym stopniu przed błogosławieństwem.

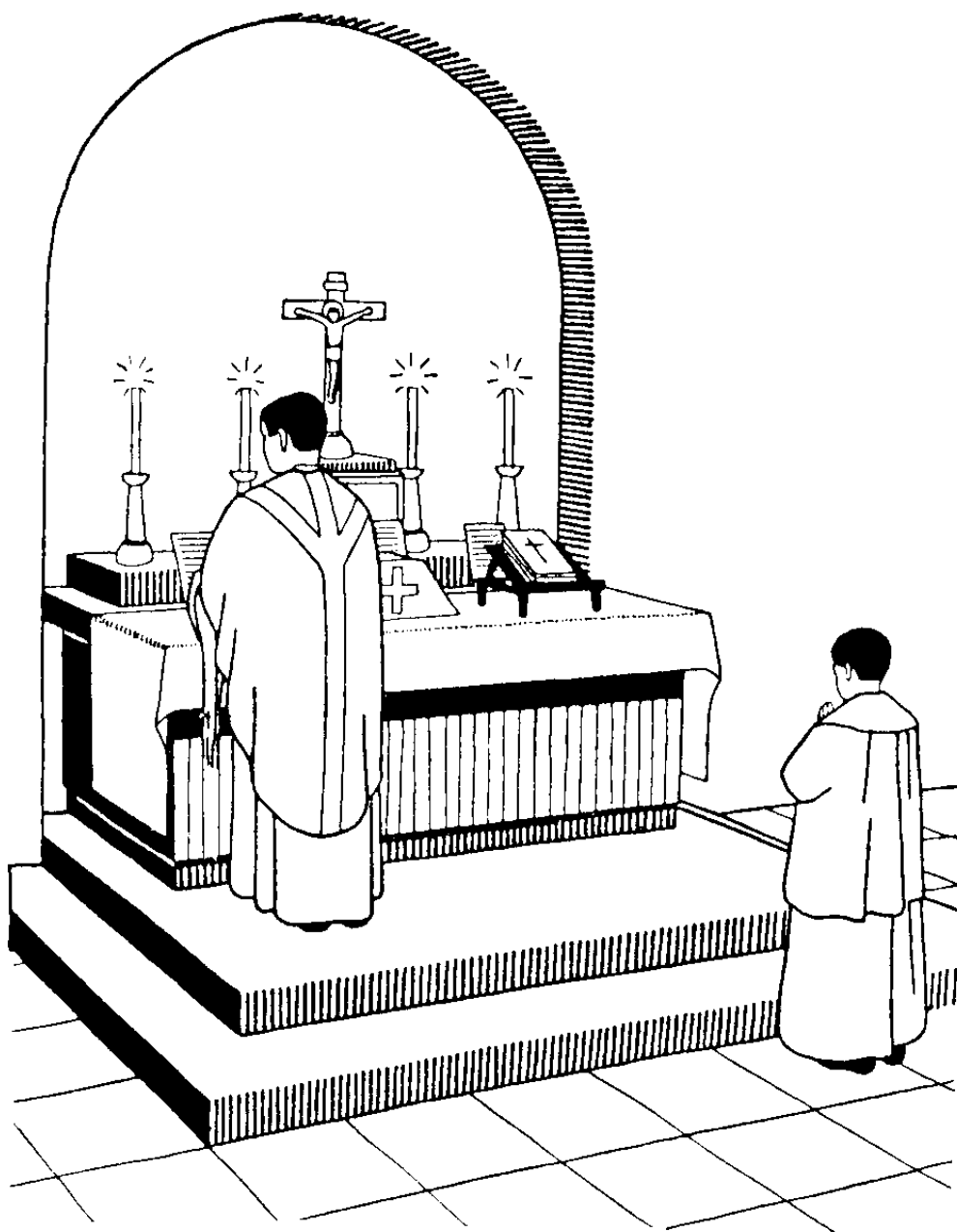
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

Kiedy kapłan udziela błogosławieństwa, uczynź na sobie znak krzyża.

Następnie powiedz:

R. Amen.

OSTATNIA EWANGELIA

Po błogosławieństwie stań w tym samym miejscu i udziel odpowiedzi przed ostatnią Ewangelią.

V. Dóminus vobíscum.

V. Pan z wami.

R. Et kum spí-ri-tu tu-o.

R. I z duchem twoim.

V. Inítium sancti Evangelii
secúndum...

V. Początek świętej Ewangelii
według...

R. Glo-ria tj-bi Do-mine.

R. Chwała Tobie, Panie.

Zrób razem z kapłanem trzykrotny znak krzyża, pójdź na stronę Epistoły i stań zwrócony do kapłana. Na *Et verbum caro fatum est* zegnij wraz z kapłanem kolano. Na koniec odpowiedz:

V. De-o grá-cias.

R. Bogu dzięki.

Jeśli będzie wykonywana również modlitwa po Mszy św., uklęknij po prawej stronie kapłana na najniższym stopniu i podaj mu tablice z modlitwami [chodzi o modlitwy po Mszy św. cichej].

WYJŚCIE DO ZAKRYSTII

Przed ostatnim przyklęgnięciem, udaj się na miejsce, gdzie został złożony biret i podaj go kapłanowi po tym przyklęgnięciu.

Podczas wyjścia do zakrystii, idź przed kapłanem. Po ukłonieniu się do krzyża, zegnij kolana i poproś jeszcze kapłana o błogosławieństwo:

R. Iú-be, dóm-ne, be-ne-dí-ce-re.

R. Racz, panie, błogosławić.

Po błogosławieństwie:

V. De-o grá-cias.

V. Bogu dzięki.

R. Pro-fí-ci-at.

R. Prowadź do zbawienia.

Może nadal chcesz być pomocny w sprzątaniu ołtarza i zakrystii?

DZWONIENIE DZWONKIEM OŁTARZOWYM

Dzwonek ołtarzowy nie powinien dźwięczeć za głośno. Musisz sam posłuchać, jak on najpiękniej dźwięczy. Zawsze pozwól mu trochę pobrznieć, zanim odłożysz go z powrotem na stopień ołtarza.

1. Ofiarowanie	jak tylko kielich zostanie odkryty	1x.
2. Sanctus	z Sanctus [wymawianym] przez kapłana	3x.
3. Hanc igitur	kapłan kładzie ręce nad kielichem	1x.
4. Przeistoczenie		
za każdym razem:	przy pierwszym przyklęgnięciu	1x.
	przy podniesieniu Kielicha lub Hostii	3x.
	przy drugim przyklęgnięciu	1x.
5. Per ipsum	Kielich i Hostia zostaną podniesione	1x.
6. Domine, non sum dignus		
	przy pierwszym razie	1x.
	przy drugim razie	2x.
	przy trzecim razie	3x.

OGÓLNE ZASADY DOTYCZĄCE POSTAWY CIAŁA

Zwyczajem Mszy św. cichych jest prawie zawsze klęczenie.

Na każdą [z poniższych części] stoi się:

1. Na Ewangelię.
2. Na Credo.
3. Na ostatnią Ewangelię.

ASPERGES

Przed główną Mszą św. w niedzielę następuje pokropienie wodą święconą. W tym czasie śpiewa się *Asperges me*, a w Okresie Wielkanocnym *Vidi aquam*.

- Kiedy służą dwaj ministranci, zostają oni po dwóch stronach. Zmiana stron ma zastosowanie tylko wtedy, gdy jesteś sam.
- Wodę święconą i kropidło (= przyrząd do pokrapiania wiernych z rękojeścią) znajduje się przy ołtarzu po prawej stronie kapłana. [Te przyrządy] albo są tam położone przed mszą, albo zostają wyniesione z zakrystii (przez prawego) ministranta.
- Po przyklęnięciu, uklęknij po prawej stronie kapłana na najniższym stopniu. Podaj kapłanowi tablicę i kropidło. Kiedy kapłan zwróci w twoją stronę kropidło, dotknij je prawą ręką, weź troszkę wody święconej i przeżegnaj się.
- Wstań wspólnie z kapłanem. Podczas gdy się odwracacie, zmień za nim stronę, żeby znowu być po jego prawej stronie. Trzymaj lewą ręką jego kapę, a w prawej nieś wodę święconą.
- Na końcu nawy głównej, podczas gdy się odwracacie, zmień za kapłanem stronę, żeby znowu być po jego prawicy.
- Jeśli podczas powrotu zostanie zaśpiewana *Gloria Patri*, zatrzymajcie się i lekko się pochylcie.
- Przed ołtarzem przyklęknij i uklęknij obok księdza przed najniższym stopniem. Daj kapłanowi tablicę z modlitwami.
- Po modlitwach podnieś się i razem z kapłanem przyklęknij oraz idź z nim do zakrystii.
- Jeśli kapłan w prezbiterium będzie zmienił szaty, ustaw wodę święconą na kredensji i udaj się do stopnia przed ołtarzem.

CICHA MSZA Z DWOMA MINISTRANTAMI

Ryt Mszy św. z dwoma ministrantami zasadniczo nie różni się od tego z jednym ministrantem. Przyjmuje się tu obrzęd opisany w pierwszej części [tego opracowania] i uzupełnia się go, w następujący sposób:

OGÓLNE WSKAZANIA

- Prawego ministranta (strona Epistoły) opisujemy jako A1, a lewego (strona Ewangelii) jako A2.
- W wątpliwościach dotyczących postawy ciała, zawsze decydującym jest A1, to znaczy: A2 kieruje się [postawą] A1. Szczególnie więc jest ważne, żeby A1 [dobrze] wiedział [jaką postawę trzeba przyjąć]. Nowicjusze powinni zacząć [służenie] jako A2.
- Sekwencje ruchowe (przyklękanie, klękanie, wstawanie, kłanianie się, itd.) powinny być wykonywane w miarę możliwości zawsze dokładnie i jednocześnie, najlepiej synchronicznie.
- Przy przemieszczaniu się, ministranci powinni iść ramię w ramię. Na zakrętach zewnętrzny ministrant musi iść zawsze nieco szybciej niż ministrant znajdujący się wewnątrz.
- Kiedy ministranci idą razem, zawsze zwracają się do siebie (tzn. do wewnątrz). To gwarantuje, że każdy zawsze pozostanie na swojej stronie. Jeśli podczas liturgii następuje zmiana stron, to znaczy, że jakiś ruch był źle wykonany.

SZCZEGÓŁY RYTU MSZALNEGO

- Na modlitwy u stopni ołtarza klęka się bezpośrednio obok kapłana. Po tych modlitwach wstają, obracają się jednocześnie na zewnątrz i idą na swoje miejsca [po obu stronach ołtarza na wysokości zewnętrznych tablic].
- Po lekcji oboje wstają. A2 zostaje na swoim miejscu w pozycji stojącej. A1 odwraca się na prawo i staje z boku ołtarza obok kapłana, gdzie czeka, aż kapłan odmówi modlitwy pomiędzy czytaniem. Potem bierze mszał, idzie bezpośrednio na środek, robi przyklęknięcie i stawia mszał po stronie Ewangelii. Następnie ustawia się z boku przed ołtarzem i udziela odpowiedzi. Po uczynieniu pokłonu na imię *Jezus* (lub po pierwszym zdaniu Ewangelii) idzie na swoje miejsce.

Na Ewangelię A2 stoi prosto, a A1 zwraca się w stronę kapłana. Po Ewangelii obaj stają prosto.

- Na Ofiarowanie, po dzwonku podczas odkrywania kielicha, obaj wstają, odwracają się do siebie, przyklękają na środku i odwracają się znowu w swoją stronę i udają się do kredensji.
- A1 bierze wino, a A2 wodę. Po tym, jak kapłan weźmie od A1 wystarczająco wina, bierze ampulkę z wodą od A2. Kapłan oddaje ampulkę z winem A2. Ta procedura nie jest konieczna, ale praktyczna.
- Do Lavabo A1 bierze ampulkę z wodę i miskę, a A2 ręczniczek.
- Obaj udają się przed ołtarz i klękają najniżej – bez przyklęknięcia na środku – na *Suscipiat*.
- Po *Hanc igitur* (przed Podniesieniem) obydwaj wstają, klękają w pewnej odległości po obu stronach za kapłanem i chwytają jedną ręką skrawek ornatu.
- Jak tylko kapłan udzielił sobie Komunii pod postacią chleba, A1 sam wstaje, żeby bez wcześniejszego przyklęknięcia zabrać z kredensji patenę komunijną. A2 powstaje tak, że obaj się spotkają na środku przed ołtarzem. Przyklękają, a następnie klękają na ostatnim stopniu.
- Jeśli ministrant nie przyjmuje Komunii św., to umieszcza palec wskazujący na ustach jako znak dla księdza.
- Po udzieleniu im Komunii św., powstają szybko i przyklękają przed pierwszym stopniem. A2 towarzyszy kapłanowi z pateną komunijną, a A1 klęczy na swoim miejscu.
- Po Komunii św. obaj klęczą. Dopiero po zamknięciu tabernakulum powstają, przyklękają na środku ołtarza i idą do kredensji.
- A1 bierze ponownie wino, a A2 wodę. Idą na stronę ołtarza. A1 podchodzi sam do kapłana i nalewa mu wino do kielicha. Potem wraca ponownie do A2 i obydwójce czekają, aż kapłan przejdzie na stronę ołtarza.
- Po ablucji zostawiają ampulki na kredensji i podążają do przyklęknięcia na środku ołtarza. A1 udaje się bezpośrednio na lewo po mszał, na stronę Ewangelii, za nim idzie A2 na prawo po welon kielichowy. Przy skrzyżowaniu się ich dróg [na środku] A1 ma pierwszeństwo. A1 bierze mszał, a A2 w tym samym czasie unosi welon. Robią razem średni pokłon do krzyża ołtarzowego i spotykają się przed ołtarzem. Po przyklęknięciu znów się krzyżują, A1 niesie mszał na stronę Epistoły, a A2 welon na stronę Ewangelii. A2 kładzie welon na ołtarzu, chwytą

bursę i czeka na kapana tak, by mógł tam włożyć korporał. Potem A2 odkłada [na chwilę] bursę i przekazuje kapłanowi kolejno welon i bursę. Podczas tych czynności A1 czeka. Obaj pochylają się, odwracają się w tym samym kierunku (normalnie na zewnątrz) i podążają bezpośrednio na swoje miejsca.

- Przy *Deo gratias* podążają na środek i klękają na błogosławieństwo na pierwszym stopniu. Potem wstają i ze środka udzielają odpowiedzi przed ostatnią Ewangelią. Następnie odwracają się na zewnątrz i idą na swoje miejsca.
- Kiedy ksiądz przyjdzie przed ołtarz przyklęknąć, oni jednocześnie stają obok niego.

DZWONEK OŁTARZOWY

Jest wiele różnych możliwości dzwonienia na dwa tony we Mszy św. Dwa skoordynowane dzwonki ołtarzowe brzmią bardzo ładnie, zarówno w tym samym czasie, jak i krótko po sobie następując. Przy dzwonieniu jeden po drugim, zwyczajowo dzwonienie zaczyna A1.

Przykłady:

- na święte Przeistoczenie:

przy przyklęnięciu	tylko A1	1 raz dłużej
przy Ukazaniu	tylko A2	3 razy krótko
przy przyklęnięciu	tylko A1	1 raz dłużej
- na *Domine, non sum dignus*:

przy pierwszym razie	tylko A1
przy drugim razie	A1, potem A2
przy trzecim razie	A1, potem A2, a następnie A3

MSZA ŚPIEWANA

Propozycja dla uproszczonej formy [Mszy św. śpiewanej] z dwoma akolitami (A1 i A2) i turyferem, bez ceremoniarza. Dla akolitów wszystko pozostaje takie, jak wcześniej opisano, z wyjątkiem:

- W procesji wejścia akolici niosą po jednej świecy. Niesie się je zawsze na zewnątrz. Gdy obaj się do siebie odwrócą, świece automatycznie zostają przeniesione na drugą stronę, tzn. ze strony wewnętrznej na zewnątrz. Należy zwrócić uwagę na to, by trzymać je zawsze prosto i na tej samej wysokości.
- Po przyklęknięciu przed ołtarzem, A1 i A2 udają się od razu do kredensji. Tam odstawiają świece i wracają ponownie do ołtarza na modlitwy u jego stopni.
W zależności od lokalizacji możliwe jest również odłożenie świec, po przyklęknięciu, na najwyższym stopniu przed ołtarzem.
- Co do okadzenia, są dwa warianty:
  1. A1 i A2 zostają na swoich miejscach i przy okadzeniu [obok kapłana] pozostaje sam turyfer. On po zasypaniu odkłada łądkę na bok i (zarówno przy introicie, jak i przy Ofiarowaniu) bierze mszał z ołtarza.
  2. Przy pierwszym okadzeniu (na introit) A2 zostaje na swoim miejscu w pozycji stojącej, podczas gdy A1 bierze z ołtarza mszał. Na drugie okadzenie ołtarza (na Ofiarowanie) A1 bierze ampulkę z wodą oraz ręcznik i staje gotowy do lavabo, w tym czasie A2 idzie na stronę Ewangelii i tam zabiera mszał podczas okadzenia ołtarza.
- Po tym, jak kapłan odmówi modlitwy międzylekcyjne, A1 niesie mszał na stronę Ewangelii. Potem idzie od razu ponownie przed ołtarz. A1 i A2 biorą świece (z kredensji lub ze stopni ołtarzowych) i ustawiają się w procesji na Ewangelię. Turyfer po zasypaniu zajmuje miejsce między A1 a A2 na środku ołtarza. Razem przyklękają i ustawiają się na Ewangelię, zwyczajowo po lewej stronie od ołtarza. A1 i A2 ustawiają się po obu stronach turyfera [tzn. turyfer staje w środku]. Po Ewangelii świece są odstawiane z powrotem na swoje miejsce.

- Po tym, jak ministranci udzielą odpowiedzi podczas dialogu przed ostatnią Ewangelią, A1 i A2 przynoszą świece i ustawiają się w procesji wyjścia.

PODZIĘKOWANIA I SŁOWA KOŃCOWE

Na końcu tego opracowania, warto dodać jeszcze kilka słów na temat powstałej publikacji. Słowa te będą zawierały tak podziękowania dla dwóch osób, które szczególnie mocno przyczyniły się do powstania tego dzieła oraz kilka zdań do Czytelników.

W pierwszej kolejności pragnę podziękować Księdzu Martinowi Rammowi FSSP za chęć współpracy z portalem „Z pasji do liturgii” w zakresie tłumaczenia tego dzieła. Dziękuję za wyrażenie aprobaty i zgody autorskiej na przekład tej książeczki oraz za nadesłane grafiki i wszelkie ciepłe słowa skierowane wokół projektu.

Natomiast w drugiej kolejności moje wyrazy podziękowań składam na ręce mojej mamy, której zawdzięczam korektę germanistyczną dzieła. Bardzo dziękuję za wszelkie uwagi i pomoc przy redakcji tej broszury.

Pragnę również skierować kilka słów do Czytelników. Dziękując każdemu za sięgnięcie po ten podręcznik, chciałbym zaprosić wszystkich do odwiedzenia serwisu „Z pasji do liturgii”, na którym to można znaleźć mnóstwo innych wartościowych treści z zakresu liturgii Kościoła katolickiego. Zachęcam również do lektury artykułów umieszczanych na stronie „Z pasji do święceń”, gdzie znajduje się m.in. opis obrzędu błogosławieństwa ministrantów w Nadzwyczajnej Formie Rytu Rzymskiego. Nasze działania cały czas się rozwijają. Jeśli więc ktoś chciałby wspomóc ten projekt tak, by takich treści było publikowanych więcej, to może przekazać swój dobrowolny datek poprzez serwis „Patronite”. Za wszelkie ofiary składam serdeczne *Deo gratias*. Na sam koniec pragnę jeszcze w imieniu ks. Ramma, zachęcić wszystkich do odwiedzenia serwisu „Introibo.net”, na którym można znaleźć wiele materiałów nt. Mszy św. w Nadzwyczajnej

Formie Rytu Rzymskiego, jak np. modlitwy u stopni ołtarza w formacie MP3 czy też podręcznik dla lewitów (tj. diakona i subdiakona).

Niechaj więc szwajcarski podręcznik, którego przekład pojawił się również w Polsce, będzie pomocą dla wszystkich ministrantów, którzy służą lub pragną posługiwać w liturgii Nadzwyczajnej Formy Rytu Rzymskiego. Oby każdy ministrant pamiętał, że jego służba nie jest zbyteczna, ani bezsensowna – to przecież on jest głosem ludu, bez którego Msza św. może się odbyć tylko w czterech warunkach. Dlatego powaga ministranta wymaga, żeby był on człowiekiem prawym, w kościele zawsze godnie ubranym, a nade wszystko dobrze przygotowanym. Niech zatem zakończeniem polskiego przekładu tej książeczki będą słowa o. Hariolfa Ettenspergera OSB: „Służba zaś, jaką pełnić może ministrant, jest służbą przy największym i najpotężniejszym dziele, jakie w niebie i na ziemi spełniać może się na cześć nieśmiertelnego Boga oraz dla dobra i zbawienia całego świata: przy świętej ofierze Jezusa Chrystusa”.

Ks. Martin Ramm FSSP – kapłan Kościoła rzymskokatolickiego i członek Bractwa Kapłańskiego Świętego Piotra. Urodził się w 1971 r. w Bendorfie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1996 r. z rąk ówczesnego arcybiskupa Wiednia, kard. Groëgera OSB. Od 2012 r. pełni obowiązki proboszcza parafii personalnej dla wiernych skupionych wokół starej formy Mszy św. w Zurychu. Jest autorem licznych publikacji obejmujących swą tematyką Nadzwyczajną Formę Rytu Rzymskiego.

Chciałbym zachęcić wszystkich ministrantów, żeby nie nabyli tylko umiejętności znajomości rytów i czynności, lecz [żeby] również naprawdę się nauczyli na pamięć modlitw Mszy świętej [...]. To jest wielka różnica, czy ministrant tylko czyta słowa z kartki, czy mówić je wolno i bezbłędnie z pamięci. Jednak to ciągle jest za mało. Końcowo chcielibyśmy tak też rozumieć to, o co prosimy, ponieważ kiedy znaczenie słowa będzie zrozumiałe, można naprawdę poznać wszelkie piękno oraz głęboką duchowość każdego szczegółu „Nadzwyczajnej Formy Rytu Rzymskiego”. Z mojego własnego ministranckiego doświadczenia wiem, że to naprawdę nie jest trudne, kiedy ktoś tylko pragnie to robić poprawnie.

ZE WSTĘPU

ISBN 978-83-962216-0-5

